

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยเรื่อง “ผลของการใช้รูปแบบการสอนแบบสนทนาที่มีต่อความสามารถในการอ่าน
บันทึกคดีภาษาไทยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3” ผู้วิจัยได้ศึกษาดำรา เอกสาร และงานวิจัย
ที่เกี่ยวข้อง ซึ่งได้นำเสนอตามลำดับดังต่อไปนี้

เอกสารและตำราที่เกี่ยวข้อง

1. รูปแบบการสอนแบบสนทนา
 - 1.1 ความหมายและความเป็นมาของรูปแบบการสอนแบบสนทนา
 - 1.2 องค์ประกอบของรูปแบบการสอนแบบสนทนา
 - 1.3 ขั้นตอนการสอนของรูปแบบการสอนแบบสนทนา
2. ความสามารถในการอ่านบันทึกคดีภาษาไทย
 - 2.1 ความหมายของบันทึกคดีภาษาไทย
 - 2.2 รูปแบบของบันทึกคดีภาษาไทย
 - 2.3 องค์ประกอบของบันทึกคดีภาษาไทย
 - 2.4 การอ่านและพิจารณบันทึกคดีภาษาไทย
 - 2.5 ความหมายของความสามารถในการอ่าน
 - 2.6 องค์ประกอบของความสามารถในการอ่าน
 - 2.7 ระดับความสามารถในการอ่าน
 - 2.8 การวัดและประเมินผลความสามารถในการอ่าน

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. งานวิจัยในประเทศ
2. งานวิจัยต่างประเทศ

1. รูปแบบการสอนแบบสนทนา

1.1 ความหมาย และความเป็นมาของรูปแบบการสอนแบบสนทนา

รูปแบบการสอนแบบสนทนาเป็นการสอนที่มุ่งพัฒนาทักษะการอ่านบันทึกโดยเน้นการอภิปรายแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างนักเรียนกับครู และนักเรียนกับนักเรียน มีครูเป็นผู้ชี้้นำด้วยการตั้งคำถามและกระตุ้นให้นักเรียนคิดหาคำตอบด้วยตนเอง โดยให้นักเรียนใช้ความรู้เดิมและประสบการณ์ประกอบความรู้ที่ได้จากบทอ่านในการแสดงความคิดเห็นอย่างมีเหตุผล และให้ข้อสรุปเกี่ยวกับบันทึกที่อ่านด้วยตนเอง

มีนักการศึกษาหลายท่านที่ได้แสดงทัศนะเกี่ยวกับความหมายของรูปแบบการสอนแบบสนทนาไว้ดังนี้

คัมมินส์ (Cummins , 1989 : 111อ้างถึงใน Jana Echevarria , 1995:12)

กล่าวว่า “ การสอนแบบสนทนาเป็นการสอนอ่านที่ให้ความสำคัญกับการสนทนาระหว่างครูและนักเรียน บทบาทของครูคือผู้อำนวยให้นักเรียนมีกำลังใจในการสนทนาตอบโต้แสดงความคิดเห็น โดยไม่มุ่งใส่ใจว่ารูปแบบของภาษาที่ใช้จะเป็นภาษาที่ถูกต้องหรือไม่ วัตถุประสงค์ของการสอนเช่นนี้คือ เพื่อให้เกิดการพัฒนาทางความคิดในระดับที่สูงขึ้นแทนที่จะเน้นการท่องจำข้อเท็จจริงจากการอ่าน”

ยานา เอชเชอวาเรีย (Jana Echevarria , 1995:12) ได้กล่าวถึงการสอนแบบสนทนาว่า “ การสอนแบบสนทนาเป็นการฝึกให้นักเรียนใช้ความคิดและฝึกการพูด เกี่ยวกับความคิดเห็นของตนเองที่มีต่อเรื่องที่อ่าน ในการเรียนการสอนครูจะเปิดโอกาสให้นักเรียนได้อ่านเพื่อทำความเข้าใจเรื่องด้วยตนเอง จากนั้นนำสิ่งที่ได้จากการอ่านมาหลอมรวมเข้ากับประสบการณ์และความรู้พื้นฐานของตนแล้วนำมาอภิปรายแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับครูและเพื่อน”

จอห์น ซิลเวอร์ (Jon Silver 1995 : 15) กล่าวว่า “รูปแบบการสอนแบบสนทนาเป็นรูปแบบการสอนที่มีจุดเน้นอยู่ที่การเปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียนการสอนให้มากที่สุด เป็นการสอนที่ให้ความสำคัญแก่ผู้เรียนในการสร้างความรู้จากการอ่านด้วยตนเองมากกว่าจะรับจากครู โดยที่ผู้เรียนต้องสร้างความรู้ความเข้าใจด้วยตนเองจากการที่ได้มีปฏิสัมพันธ์กับครูและเพื่อน จะทำให้ผู้เรียนเกิดความรู้ความเข้าใจในการอ่าน และมีปฏิสัมพันธ์ทางความคิดต่อเรื่องที่อ่าน”

เรอเน แมคดอนโน (Renee Mc Donough, 1995:34) ได้กล่าวถึงความหมายของรูปแบบการสอนแบบสนทนาว่า การสอนแบบสนทนา “เป็นการสอนที่ฝึกการใช้ความคิดและการพูดแสดงความคิดเห็นอย่างอิสระต่อเรื่องที่ได้อ่าน เมื่อนักเรียนอ่านสิ่งใดก็ตาม นักเรียนจะนำความรู้พื้นฐานและประสบการณ์ส่วนตัวมาประกอบในการอ่านและการอภิปราย”

คลอดี โกลเดนเบิร์ก (Claude Goldenberg, 1999:297) กล่าวถึงการสอนแบบสนทนาว่า “การสอนแบบสนทนาเป็นการสอนอ่านที่ครูและนักเรียนจะต้องอภิปรายร่วมกันเกี่ยวกับเรื่องที่อ่าน ซึ่งการอภิปรายนั้นจะต้องมีการนำความรู้พื้นฐานและประสบการณ์ของแต่ละบุคคลมาใช้ประกอบ บทบาทของครูคือ ครูต้องตั้งคำถามเพื่อชี้แนะและกระตุ้นให้นักเรียนต้องการที่จะคิดหาคำตอบด้วยตนเองว่า เรื่องที่อ่านเป็นเรื่องเกี่ยวกับอะไร จุดมุ่งหมายในการเขียนเรื่องนี้คืออะไร โดยครูต้องสนับสนุนให้นักเรียนแสดงความคิดเห็นของตนเองอย่างอิสระ”

กล่าวโดยสรุป รูปแบบการสอนแบบสนทนา เป็นรูปแบบการสอนอ่านที่มุ่งพัฒนาทักษะการอ่าน โดยการที่ครูสนับสนุนและกระตุ้นให้นักเรียนได้พูดแสดงความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อเรื่องที่อ่านอย่างอิสระ และได้อภิปรายแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างนักเรียนครูกับและนักเรียนกับนักเรียนด้วยกัน โดยการนำความรู้พื้นฐานและประสบการณ์เดิมของตนเองที่มีมาใช้ประกอบความรู้ที่ได้จากการอ่านและใช้ในการอภิปราย ทั้งนี้ครูต้องตั้งคำถามเพื่อกระตุ้นและชี้แนะให้นักเรียนต้องการที่จะคิดหาคำตอบด้วยตัวของนักเรียนเอง

รูปแบบการสอนแบบสนทนามีความเป็นมา ดังนี้

รูปแบบการสอนแบบสนทนาเป็นรูปแบบการสอนอ่านที่ริเริ่มขึ้นโดย โรแลนด์ ธาร์พ และ โรแลนด์ กัลลิมอร์ (Roland Tharp and Roland Gallimore) เมื่อปี ค.ศ. 1970 โดย โรแลนด์ ธาร์พ และ โรแลนด์ กัลลิมอร์ ได้มองเห็นว่า การสอนอ่านแบบดั้งเดิมนั้น เป็นการสอนที่เน้นการท่องจำ กล่าวคือในการตั้งคำถามและการตอบคำถามจากการอ่านนั้นจะมุ่งเน้นเกี่ยวกับการท่องจำจากบทอ่าน ซึ่งการเรียนการสอนเช่นนี้สร้างปัญหาและข้อจำกัดให้กับนักเรียนที่ด้อยความสามารถในการใช้ภาษาอังกฤษในการติดต่อสื่อสาร ดังนั้น โรแลนด์ ธาร์พ และ โรแลนด์ กัลลิมอร์ จึงได้คิดค้นและนำการสอนแบบสนทนามาทดลองใช้ในโครงการการศึกษาระดับปฐมภูมิคามฮาฮา (Kamahaha Early Education Project / KEEP) กับเด็กพื้นเมืองชาวฮาวาย ซึ่งพูดภาษาชนกลุ่มน้อยเป็นภาษาแม่ จึงทำให้เด็กเหล่านี้ขาดโอกาสที่จะฝึกพูดภาษาอังกฤษซึ่งเป็นภาษาที่ใช้ในโรงเรียนกับครอบครัวของตนเอง (Tharp and Gallimore, 1988 : 7)

การสอนแบบสนทนาเป็นการสอนที่สนับสนุนให้นักเรียนได้แสดงความคิดเห็นของตนที่มีต่อสิ่งที่อ่าน ทั้งนี้ครูเป็นผู้ตั้งคำถามให้นักเรียนตอบ ซึ่งการตอบคำถามของนักเรียนนั้นไม่เน้นในเรื่องการท่องจำและการใช้ภาษาที่ถูกต้องตามไวยากรณ์

ต่อมาในปี ค.ศ.1992 คลอด โกลเดนเบิร์ก (Claude Goldenberg) นักวิจัยและอาจารย์ประจำมหาวิทยาลัยแห่งรัฐแคลิฟอร์เนีย ลองบีช (California State University at Long Beach) ประเทศสหรัฐอเมริกา ได้นำรูปแบบการสอนแบบสนทนามาพัฒนาให้เป็นระบบมากขึ้น มุ่งเน้นการอภิปรายร่วมกันระหว่างครูและนักเรียน โดยครูทำหน้าที่ชี้แนะและกระตุ้นให้นักเรียนใช้ความคิดให้มากที่สุด คลอด โกลเดนเบิร์ก ได้จัดประชุมครูที่มีความสนใจในการพัฒนากลวิธีการสอนอ่านที่มุ่งเน้นให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการเรียนการสอนมากขึ้น (Saunders and Hamann อ้างถึงใน Jana Echevarria , 1995 : 12) โดยสาระสำคัญของการประชุมนั้นได้มุ่งเน้นที่จะศึกษาและเปรียบเทียบการสอนอ่านด้วยรูปแบบการสอนแบบสนทนาและการสอนแบบปกติ จากการประชุมดังกล่าว คลอด โกลเดนเบิร์ก ได้ให้แนวคิดเกี่ยวกับการสอนแบบสนทนาว่า "การสอนแบบสนทนาประกอบด้วยองค์ประกอบ 10 ประการ ซึ่งนำไปพัฒนาเป็นขั้นตอนของการสอนอ่านแบบสนทนา โดยมีครูกลุ่มหนึ่งได้นำไปทดลองใช้เป็นระยะเวลาพอสมควร ผลการทดลองปรากฏว่านักเรียนสามารถพัฒนาความสามารถในการอ่านและมีความเข้าใจในการอ่านมากขึ้น (Claude Goldenberg , 1993 : 93) ต่อมานักวิจัยชาวอเมริกันได้ศึกษาผลของการทดลองใช้รูปแบบการสอนแบบสนทนาที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการอ่านของนักเรียน พบว่า การสอนแบบสนทนาช่วยส่งเสริมให้นักเรียนมีความเข้าใจเรื่องที่อ่านมากขึ้น สามารถใช้ภาษาเชิงวิชาการได้มากขึ้น และนักเรียนมีส่วนร่วมในการเรียนการสอนมากกว่าการสอนแบบปกติ (Saunder and Goldenberg , 1992 อ้างถึงใน Jana Echevarria , 1995 : 15)

1.2 องค์ประกอบของรูปแบบการสอนแบบสนทนา

คลอด โกลเดนเบิร์ก (Claude Goldenberg, 1992 : 319) ได้กล่าวถึงรูปแบบการสอนแบบสนทนาว่ามี องค์ประกอบหลักที่ต้องคำนึงถึง 10 ประการ โดยแบ่งเป็น องค์ประกอบของการสอน (Instructional Element) 5 ประการ องค์ประกอบของการสนทนา (Conversational Element) 5 ประการ ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1.2.1) องค์ประกอบของการสอน (Instructional Element)

องค์ประกอบของการสอนเป็นสิ่งที่ครูต้องคำนึงถึงในการวางแผนการสอนของครูซึ่งมีอยู่ 5 ประการ ตามลำดับก่อนหลัง โดยเริ่มจาก บทอ่าน ความรู้พื้นฐานของนักเรียน การสอนของครู การกระตุ้นการแสดงความคิดเห็นของนักเรียน และการยกเหตุผลประกอบความคิดเห็น ซึ่งองค์ประกอบของการสอนทั้ง 5 ประการดังกล่าวมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1.2.1.1 บทอ่าน ครูต้องเลือกบทอ่านที่มีแก่นเรื่องที่น่าสนใจ เพื่อนำแก่นเรื่องนั้นมาเป็นจุดเริ่มต้นของการอภิปราย โดยครูอาจตัดตอนบทอ่านเฉพาะช่วงที่แสดงให้เห็นถึงแก่นเรื่องได้อย่างชัดเจน ครูจึงต้องจึงวางแผนในการสอนให้นักเรียนค้นหาแก่นเรื่องจากบทอ่านได้

1.2.1.2 ความรู้พื้นฐานของนักเรียน ครูต้องพยายามซักถามนักเรียนเพื่อกระตุ้นให้นักเรียนใช้ความคิดในการที่จะเชื่อมโยงความรู้พื้นฐานของนักเรียนกับบทอ่าน

1.2.1.3 การสอนของครู เมื่อนักเรียนมีปัญหาในการทำความเข้าใจบทอ่านครูอาจต้องให้ความรู้แก่นักเรียนเกี่ยวกับเรื่องนั้น ๆ โดยตรง

1.2.1.4 การกระตุ้นการแสดงความคิดเห็นของนักเรียน ครูต้องกระตุ้นให้นักเรียนแสดงความคิดเห็นที่มีต่อบทอ่านให้ได้มากที่สุด โดยการตั้งคำถามให้นักเรียนคิดและตอบคำถามด้วยตนเอง เช่น การให้นักเรียนอธิบายเพิ่มโดยการตั้งคำถามว่า “ลองอธิบายประเด็นนี้เพิ่มอีกหน่อยซิว่า...” “หมายความว่าอย่างไรที่นักเรียนบอกว่า...” หรือการให้พูดซ้ำอีกครั้งโดยใช้ประโยคอีกแบบว่า “พูดอีกอย่างได้ว่า...” จากนั้นครูต้องรอฟังคำตอบของนักเรียน

1.2.1.5 การยกเหตุผลประกอบความคิดเห็น ครูให้นักเรียนได้ฝึกการพูดอธิบายให้ผู้อื่นเข้าใจความคิดของตนเอง ทั้งนี้ครูปล่อยให้ให้นักเรียนแสดงความคิดเห็นได้อย่างอิสระโดยครูต้องไม่เข้าไปมีอิทธิพลต่อความคิดเห็นของนักเรียน เมื่อการอภิปรายมีข้อโต้แย้ง ครูต้องบอกให้นักเรียนยกตัวอย่างจากบทอ่านมาสนับสนุนความคิดเห็นของตนเองได้ เพื่อให้การอภิปรายเป็นไปอย่างมีเหตุมีผล

1.2.2) องค์ประกอบของการสนทนา (Conversational Element)

องค์ประกอบของการสนทนาซึ่งมีอยู่ 5 ประการนั้นมีความสำคัญและจำเป็นที่จะต้องคำนึงถึงในการอภิปรายเป็นไปตามลำดับโดยเริ่มจาก การตั้งคำถามของครู การแสดงปฏิกิริยาตอบสนองของครู การสร้างปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียนและนักเรียนกับนักเรียน การสร้างบรรยากาศที่ทำทลายความสามารถของนักเรียน และการเปิดโอกาสให้นักเรียนทุกคนมีส่วนร่วมอย่างเท่าเทียมกัน ซึ่งองค์ประกอบของการสนทนาทั้ง 5 ประการมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1.2.2.1 คำถามของครู ครูต้องตั้งคำถามที่ทำทลายชี้แนะและกระตุ้นให้นักเรียนต้องการที่จะคิดหาคำตอบด้วยตนเอง ควรเลี่ยงคำถามที่ถามเกี่ยวกับข้อเท็จจริง เพราะการอ่านวรรณกรรมเป็นการอ่านที่ต้องอาศัยการตีความ คำตอบที่ถูกต้องจึงอาจมีได้มากกว่า 1 คำตอบ ขึ้นอยู่กับการหาเหตุผลและข้อสนับสนุนที่น่าเชื่อถือมารองรับ

1.2.2.2 ปฏิกิริยาตอบสนองของครู เมื่อนักเรียนตอบคำถาม ครูต้องแสดงปฏิกิริยาตอบสนองคำพูดของนักเรียนเป็นต้นว่า การพยักหน้า การบอกว่าเห็นด้วย แล้วจึงตั้งคำถามต่อว่า "ไหนลองอธิบายเพิ่มซิ" หรือ การตั้งคำถามให้ต่อเนื่องเพื่อให้นักเรียนได้แสดงความคิดเห็น

1.2.2.3 สร้างปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียนและนักเรียนกับนักเรียน การอภิปรายต้องมีความหลากหลายมีการสร้างปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียนและนักเรียนกับนักเรียน บทบาทของครูคือต้องเป็นผู้สนับสนุนให้มีการสนทนาต่อเนื่องเกี่ยวกับเรื่องที่กำลังอภิปรายร่วมกัน

1.2.2.4 บรรยากาศ ครูต้องสร้างบรรยากาศให้มีความทำทลาย โดยการให้นักเรียนได้แสดงความคิดเห็นของตนที่ต่างจากผู้อื่น หรือการหาเหตุผลมาหักล้างความคิดของผู้อื่น ซึ่งเป็นไปอย่างสร้างสรรค์เป็นมิตร ทั้งนี้ครูต้องเป็นผู้ประสานความคิดเห็นที่หลากหลาย ครูต้องไม่ใช่ผู้ประเมินว่าความคิดของใครเป็นฝ่ายถูกหรือผิด

1.2.2.5 การมีส่วนร่วม ครูต้องเปิดโอกาสให้นักเรียนทุกคนมีส่วนร่วมอย่างเท่าเทียมกัน ต้องสนับสนุนให้นักเรียนทุกคนอภิปรายอย่างทั่วถึง สร้างปฏิสัมพันธ์และสนับสนุนให้นักเรียนได้แสดงความคิดเห็นของตนเองอย่างอิสระ ครูไม่ควรเป็นผู้เลือกว่าใครควรพูด แต่ควรสนับสนุนให้นักเรียนสมัครใจที่จะพูดเอง ควรให้โอกาสทุกคนได้มีสิทธิพูด

จากองค์ประกอบของรูปแบบการสอนแบบสนทนาทั้ง 10 ประการข้างต้นทำให้เห็นว่า การเรียนการสอนโดยใช้รูปแบบการสอนแบบสนทนานั้น มุ่งเน้นให้นักเรียนสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง มีความมุ่งหมายให้นักเรียนรู้จักบทบาทของตนเองในการแสดงความคิดเห็น ฝึกการอธิบายและแสดงความคิดเห็นอย่างมีเหตุผล รู้จักการหาตัวอย่างเพื่อนำมาสนับสนุนความคิดเห็นของตนเอง หรือการหาเหตุผลมาหักล้างความคิดของผู้อื่น และยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น การรู้จักความเสมอภาคในการอภิปราย การช่วยกันหาข้อสรุป ทั้งนี้ครูจำเป็นต้องวางแผนการสอนอย่างรัดกุม รอบคอบ มีระบบเป็นลำดับขั้นตอนอย่างต่อเนื่อง ใส่ใจกับรายละเอียดต่าง ๆ จึงจะทำให้การสอนอ่านโดยใช้รูปแบบการสอนแบบสนทนาบังเกิดผลสำเร็จ

1.3 ขั้นตอนการสอนของรูปแบบการสอนแบบสนทนา

รูปแบบการสอนแบบสนทนามีขั้นตอนการสอนที่มุ่งเน้นให้นักเรียนได้มีโอกาส อภิปรายแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับครูและเพื่อน เกี่ยวกับเรื่องที่อ่าน ให้ความสำคัญกับการ จับแก่นเรื่อง รวมทั้งเป็นการสอนที่ให้นักเรียนได้มีปฏิสัมพันธ์ร่วมกับผู้อื่น ซึ่งปฏิสัมพันธ์ทางสังคมกับผู้อื่นนั้นทำให้นักเรียนได้พัฒนาความเข้าใจ และเกิดความชัดเจนในเรื่องที่อ่านมากขึ้น

จากองค์ประกอบของรูปแบบการสอนแบบสนทนาทั้ง 10 ประการดังกล่าว คลอด โกลเดนเบิร์ก (Claude Goldenberg, 2001 : 1) ได้นำมาจัดเป็นขั้นตอนการสอนอ่าน บันเทิงคดี โดยแบ่งเป็น 3 ชั้นใหญ่ ดังนี้

ขั้นที่ 1 ครูเลือกบันเทิงคดีที่มีแก่นเรื่องที่น่าสนใจเตรียมไว้ และก่อนที่จะ ให้นักเรียนได้อ่านบันเทิงคดี ครูต้องเตรียมความรู้เบื้องต้นที่จำเป็นให้กับนักเรียน เช่นความรู้เกี่ยวกับองค์ประกอบของบันเทิงคดี รวมทั้งสำรวจว่านักเรียนมีความรู้เกี่ยวกับบันเทิงคดีมากน้อยเพียงใด ซึ่งในนี้จะนำองค์ประกอบของการสอนในองค์ประกอบที่ 1.2.1.1 บทอ่าน และองค์ประกอบที่ 1.2.1.3 การสอนของครู มาประกอบ กล่าวคือ ครูต้องเลือกบทอ่านที่มีแก่นเรื่องที่น่าสนใจ โดยครูอาจตัดตอนบทอ่านเฉพาะช่วงที่แสดงให้เห็นถึงแก่นเรื่องได้อย่างชัดเจน และให้ความรู้เกี่ยวกับ องค์ประกอบของบันเทิงคดีที่อ่าน ซึ่งจัดได้ว่าเป็นการสอนโดยตรง เมื่อนักเรียนยังไม่มีความรู้เกี่ยวกับเรื่องดังกล่าว

ขั้นที่ 2 ครูให้นักเรียนอ่านเนื้อเรื่องเพื่อทำความเข้าใจเรื่องที่อ่าน

ขั้นที่ 3 ครูและนักเรียนร่วมกันอภิปรายเพื่อค้นหาแก่นเรื่องของบันเทิงคดีที่อ่านพร้อมกัน โดยครูตั้งคำถามเพื่อกระตุ้นให้นักเรียนคิดหาคำตอบด้วยตนเอง เมื่อนักเรียนตอบคำถาม ครูควรแสดงปฏิกิริยาตอบสนองคำพูดของนักเรียน จากนั้นเมื่อได้แก่นเรื่องแล้ว ครูนำแก่นเรื่องมาเป็นจุดเริ่มต้นของการอภิปรายร่วมกันเพื่อเชื่อมโยงไปสู่ความเข้าใจเกี่ยวกับองค์ประกอบทั้งหมดของบันเทิงคดีที่อ่าน โดยตลอดเวลาครูต้องกระตุ้นให้นักเรียนตั้งคำถามกับตนเองและคิดหาคำตอบโดยยกเหตุผลมาประกอบความคิดเห็นของตน ในระหว่างการอภิปรายครูควรเขียนแผนที่ความคิดเพื่อสรุปข้อมูลที่ได้ไว้บนกระดาน ซึ่งในขั้นตอนของการค้นหาแก่นเรื่องนั้นจะนำองค์ประกอบที่ 1.2.1.2 ความรู้พื้นฐานของนักเรียน 1.2.1.4 การกระตุ้นการแสดงความคิดเห็นของนักเรียน 1.2.2.1 คำถามของครู 1.2.2.3 การสร้างปฏิสัมพันธ์ 1.2.2.2 ปฏิกิริยาตอบสนองของครู มาประกอบ กล่าวคือ การที่ครูและนักเรียนร่วมกันอภิปรายเกี่ยวกับบันเทิงคดีที่อ่านนั้น ครูต้องพยายามชักชวนนักเรียนเพื่อกระตุ้นให้นักเรียนใช้ความคิดในการที่จะเชื่อมโยงความรู้พื้นฐานของนักเรียนกับบทอ่าน พยายามสร้างปฏิสัมพันธ์ในการเรียนการสอน รวมไปถึงการตั้งคำถามของครูควรเป็นคำถามที่ท้าทายชี้แนะและกระตุ้นให้นักเรียนต้องการที่จะคิดหาคำตอบด้วยตนเอง เมื่อนักเรียนตอบคำถามครูควรแสดงปฏิกิริยาตอบสนองคำพูดของนักเรียนด้วย ในการอภิปรายขั้นต่อไปเมื่อได้แก่นเรื่องแล้ว จะนำองค์ที่ 1.2.1.5 การยกเหตุผลประกอบความคิดเห็น 1.2.2.4 บรรยายภาค 1.2.2.5 การมีส่วนร่วม มาประกอบ คือ ครูต้องฝึกให้นักเรียนรู้จักยกตัวอย่างจากบทอ่านมาสนับสนุนความคิดเห็นของตนเอง เพื่อให้การอภิปรายเป็นไปอย่างมีเหตุมีผล และครูต้องสร้างบรรยากาศให้มีความท้าทาย รวมไปถึงต้องเปิดโอกาสให้นักเรียนทุกคนมีส่วนร่วมที่เท่าเทียมกัน

จากขั้นตอนการสอนดังกล่าว ผู้วิจัยได้นำมาปรับให้สอดคล้องกับวิชาภาษาไทย โดยมีรายละเอียดดังนี้

ขั้นเตรียมการสอน

ครูเลือกบันเทิงคดีประเภท เรื่องสั้น นิทาน ตำนาน และบทละคร ที่มีเนื้อหาเหมาะสมกับวัยของนักเรียนและมีแก่นเรื่องที่น่าสนใจ (องค์ประกอบที่ 1.2.1.1 บทอ่าน)

ขั้นสอน

1. ขั้นก่อนอ่าน

- 1.1 ครูให้ความรู้เกี่ยวกับองค์ประกอบของบันเทิงคดี ว่ามีลักษณะและส่วนประกอบอย่างไร เช่น เรื่องสั้น จะประกอบด้วย โครงเรื่อง แก่นเรื่อง ตัวละคร ฉาก และบทสนทนา (จากองค์ประกอบที่ 1.2.1.3 การสอนของครู)

1.2 ครูเน้นความสำคัญของแก่นเรื่อง พร้อมยกตัวอย่าง

2. ชั้นอ่าน

2.1 นักเรียนอ่านเนื้อเรื่อง และศึกษาองค์ประกอบของ
บทเชิงคดีที่อ่าน

2.2 เมื่ออ่านจบนักเรียนเขียนสรุปความคิดเห็นของตนเกี่ยวกับแก่นเรื่อง
และองค์ประกอบทั้งหมดของบทเชิงคดีที่อ่าน

3. ชั้นหลังอ่าน

3.1 ครูและนักเรียนร่วมกันอภิปรายเพื่อค้นหาแก่นเรื่องของบทเชิงคดีที่ให้
อ่าน โดยนำข้อมูลที่แต่ละคนบันทึกไว้ผนวกกับประสบการณ์
และความรู้เดิมของตนมาประกอบการอภิปราย โดยครูตั้งคำถามเพื่อ
ชี้แนะและกระตุ้นให้นักเรียนคิดหาคำตอบด้วยตนเอง เมื่อนักเรียน
ตอบคำถาม ครูควรแสดงปฏิกิริยาตอบสนองคำพูดของนักเรียน
จากนั้นครูจึงเขียนแก่นเรื่องที่ได้จากคำตอบของนักเรียนไว้บนกระดาน
(จากองค์ประกอบที่ 1.2.1.2 ความรู้พื้นฐานของนักเรียน 1.2.1.4 การกระตุ้นการ
แสดงความคิดเห็นของนักเรียน 1.2.2.1 คำถามของครู 1.2.2.3 การสร้าง
ปฏิสัมพันธ์ 1.2.2.2 ปฏิกิริยาตอบสนองของครู)

3.2 ครูนำแก่นเรื่องที่ได้มาเป็นจุดเริ่มต้นของการอภิปรายร่วมกันโดยตลอด
เวลาครูต้องเป็นผู้ชี้แนะ และกระตุ้นให้นักเรียนตั้งคำถามกับตนเองและ
คิดหาคำตอบจากความรู้ที่ได้จากบทอ่าน ความรู้เดิม และ
ประสบการณ์ของตน โดยยกเหตุผลประกอบความคิดเห็น เพื่อเชื่อมโยง
ไปสู่ความเข้าใจเกี่ยวกับองค์ประกอบทั้งหมด ของบทเชิงคดีที่อ่าน
ในระหว่างการอภิปรายแต่ละประเด็น ครูบันทึกข้อมูลที่ได้ในรูปของ
แผนที่ความคิดบนกระดาน(จากองค์ประกอบที่ 1.2.1.5 การยกเหตุผล
ประกอบความคิดเห็น 1.2.2.4 บรรยากาศ 1.2.2.5 การมีส่วนร่วม)

3.3 ครูและนักเรียนร่วมกันสรุปข้อมูลเกี่ยวกับองค์ประกอบของบทเชิงคดี
ที่อ่านและให้นักเรียนบันทึกลงในสมุดงาน

2. ความสามารถในการอ่านบันเทิงคดีภาษาไทย

2.1 ความหมายของบันเทิงคดีภาษาไทย

วรรณกรรมของไทยสามารถแบ่งออกเป็นประเภทต่าง ๆ ตามเนื้อหา ได้แก่ สารคดี และบันเทิงคดี ซึ่ง สารคดี หมายถึง วรรณกรรมที่ผู้แต่งมุ่งให้ความรู้ข้อคิดเห็นกับผู้อ่านมากกว่าความบันเทิง สารคดีแบ่งออกเป็นสารคดีเชิงวิชาการ สารคดีท่องเที่ยว สารคดีชีวประวัติ และบทความ ส่วนบันเทิงคดี หมายถึง วรรณกรรมที่มุ่งให้ความบันเทิงกับผู้อ่าน แบ่งออกเป็น นิทาน นวนิยาย นิยาย เรื่องสั้น บทละคร และตำนาน

นักวิชาการหลายท่านได้ให้ความหมายของบันเทิงคดีไว้ดังนี้

ประทีป เหมือนนิล (2523 : 14) อธิบายความหมายของบันเทิงคดีไว้ว่า “ เรื่องบันเทิงคดีหมายถึงเรื่องที่ใช้จินตนาการสร้างขึ้นเป็นส่วนใหญ่โดยมีเจตนาให้ความเพลิดเพลินกับผู้อ่านเป็นสำคัญ แต่ขณะเดียวกัน ผู้แต่งอาจสอดแทรก ความรู้ ความคิด ประสบการณ์ต่าง ๆ เข้าไว้ด้วยกัน”

รัฐจวน อินทรกำแหง (2524 : 175) ได้กล่าวถึงความหมายของบันเทิงคดีไว้ว่า “บันเทิงคดีคือหนังสือที่ผู้เขียนมุ่งให้ความเพลิดเพลินและสำเร็จอารมณ์แก่ผู้อ่านมากกว่าที่จะให้ความรู้ แต่แน่นอนที่สุดว่า ในความบันเทิงหรือภายใต้ความบันเทิงนั้น นักเขียนบันเทิงคดีย่อมต้องแฝงสิ่งที่มีคุณค่าอย่างใดอย่างหนึ่งไว้แก่ผู้อ่านเสมอ”

สมพร มั่นตะสูตร (2525: 45) ได้แสดงทรรศนะเกี่ยวกับความหมายของบันเทิงคดีไว้ว่า “บันเทิงคดีหมายถึงเรื่องที่เกิดขึ้นโดยมีจุดมุ่งหมายที่จะให้ความสนุกสนานเพลิดเพลินอารมณ์เป็นสำคัญ มาจากคำภาษาอังกฤษว่า Fiction หมายถึงเรื่องที่สมมุติขึ้นหรือเรื่องที่ใช้จินตนาการสร้างสรรค์ขึ้น โดยยึดหลักความสมจริงให้มากที่สุด”

จิตรลดา สุวัตติกุล (2526 : 10) ได้กล่าวถึงความหมายของบันเทิงคดีไว้ว่า “บันเทิงคดี เป็นเรื่องราวที่เกี่ยวกับสิ่งที่ไม่เคยเกิดขึ้นจริงในชีวิตของคน เป็นเรื่องราวที่ผู้แต่งมุ่งให้ความบันเทิงแก่ผู้อ่านโดยเฉพาะ”

ธวัช ปุณฺณโกทก (2527 : 12) กล่าวว่า “บันเทิงคดี คือ ข้อเขียนเรื่องราวที่ผู้เขียนมุ่งให้ความบันเทิงแก่ผู้อ่านเป็นวัตถุประสงค์หลัก รวมทั้งให้ข้อคิด คติสอนใจ แก่ผู้อ่าน”

เถกิง พันธุ์เถกิงอมร (2528 : 287) ได้ให้ความหมายของบันเทิงคดีไว้ว่า “บันเทิงคดีเป็นวรรณกรรมที่มุ่งความบันเทิง ความเพลิดเพลินแก่ผู้อ่านโดยเฉพาะ ไม่มุ่งสาระความรู้หรือวิชาการ ถึงแม้จะปรากฏอยู่บ้างก็เป็นในรูปของการสอดแทรกไว้ในบทสนทนา ฉากบรรยายภาพ หรือในการบรรยาย สุดแต่ผู้เขียนจะเห็นสมควรสอดแทรกลงไป แต่ไม่ใช่ความมุ่งหมายสำคัญ บันเทิงคดีอาจเรียกได้อีกชื่อหนึ่งว่า เรื่องสมมติ คือ ไม่ใช่เรื่องจริง”

กระแสร มาลยาภรณ์ (2530 : 33) กล่าวว่า “บันเทิงคดี หมายถึง เรื่องสมมติที่สร้างขึ้นมาอย่างมีจินตนาการและอารมณ์ มุ่งให้ความเพลิดเพลินเป็นใหญ่”

สายทิพย์ นุกุลกิจ (2538 : 98) กล่าวถึงความหมายของบันเทิงคดีไว้ว่า “บันเทิงคดี หมายถึง งานเขียนที่ผู้แต่งมีเจตนาจะให้ผู้อ่านได้รับความสนุกสนานเพลิดเพลินเป็นสำคัญ ขณะเดียวกันผู้อ่านก็อาจได้รับความรู้ ได้ประสบการณ์ของชีวิต ได้คติธรรม ทั้งนี้เพราะผู้แต่งเรื่องบันเทิงคดีมักได้เค้าโครงเรื่องมาจากเค้าความจริงของชีวิต ซึ่งประกอบด้วย บุคคล เหตุการณ์ และปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นกับบุคคลตามเวลาและสถานที่ที่ประกอบกันอยู่เสมอ”

ถวัลย์ มาศจรัส (2544 : 15) กล่าวว่า “บันเทิงคดีในความหมายสั้น ๆ หมายถึง เรื่องที่เขียนหรือแต่งขึ้นเพื่อให้อ่านเกิดความเบิกบานใจ รื่นเริงใจ มีความสนุกสนานตามแต่ความรู้สึกของแต่ละคน”

จากแนวคิดของนักวิชาการหลายท่านเกี่ยวกับความหมายของบันเทิงคดีดังกล่าวข้างต้น สรุปได้ว่า บันเทิงคดี หมายถึง งานเขียนที่เกิดขึ้นจากจินตนาการของผู้แต่งที่มุ่งเน้นให้อ่านได้รับความบันเทิง จากการอ่านเป็นสำคัญ โดยสอดแทรก ความรู้ ข้อคิด คติสอนใจไว้ด้วย

2.2 ประเภทของบันเทิงคดีภาษาไทย

ประเภทของบันเทิงคดีภาษาไทย ในทัศนะของนักวิชาการหลายท่านมีดังต่อไปนี้
 ประทีป เหมือนนิล (2523 : 14) ได้กล่าวถึงประเภทของบันเทิงคดีไว้ดังนี้
 “บันเทิงคดีมีขอบข่ายครอบคลุมรวมไปถึงเรื่องสั้น (Short Story) นวนิยาย (Novel) และบทละคร (Drama)”

รัฐจวน อินทรกำแหง (2524 : 175) ได้แสดงแนวคิดเกี่ยวกับประเภทของ
 บันเทิงคดีดังนี้ ถ้าจะตีความหมายของ “บันเทิงคดี” ตามใจของผู้อ่านแล้ว ประเภทของหนังสือ
 บันเทิงคดีก็อาจไม่มีที่สิ้นสุด เพราะขึ้นอยู่กับรสนิยมและความรู้สึกของผู้อ่านแต่ละคน แต่ในที่นี้ขอ
 จำกัหนังสือบันเทิงคดีไว้เพียง 4 อย่าง คือ

1. หนังสือร้อยกรอง
2. หนังสือบทละคร
3. หนังสือนวนิยาย
4. หนังสือเรื่องสั้น

หนังสือบทละครเป็นบันเทิงคดีรูปแบบหนึ่งที่สื่อความหมายโดยกำหนดให้ตัวละครดำเนินเรื่องในรูปของบทเจรจา

หนังสือนวนิยายและหนังสือเรื่องสั้นเป็นหนังสือบันเทิงคดีร้อยแก้ว ที่ผู้เขียนเรียบเรียงขึ้นจากจินตนาการ ความคิด และประสบการณ์คละเคล้ากันไป อย่างไรก็ดีจะมากน้อยแค่ไหนจะน้อยก็แล้วแต่รสนิยม และความถนัดของผู้เขียนแต่ละคน เรื่องราวที่นักเขียนนวนิยายและเรื่องสั้นนำมาเรียบเรียงนั้นจะมาจากเรื่องราวเกี่ยวกับชีวิตมนุษย์และสังคมที่ผู้เขียนมีประสบการณ์เกี่ยวข้องหรือได้พบเห็น ได้ยินได้ฟังมา หรือบางที่ผู้เขียนเองก็มีจินตนาการว่าควรจะเป็นอย่างนั้น ๆ”

สมพร มั่นตะสูตร (2525 : 46) กล่าวถึงประเภทของบันเทิงคดีว่า
 “เรื่องบันเทิงคดีนี้มีขอบข่ายคลุมถึง นวนิยาย เรื่องสั้น บทละคร และนิทาน ต่าง ๆ ตลอดจนเรื่องที่มีโครงเรื่องทั้งหลาย”

ประทีป วาทิกทินกร และคณะ (2533 : 15) ได้แสดงทรรศนะเกี่ยวกับประเภทของบันเทิงคดีสรุปได้ว่า บันเทิงคดีแบ่งเป็นประเภทต่าง ๆ ได้แก่

1. นวนิยาย เป็นเรื่องเล่าขนาดยาว แต่งเป็นร้อยแก้ว ผู้แต่งนิยมให้มีเนื้อเรื่องตัวบุคคลในเรื่อง บทสนทนาและสถานที่ตามสภาพชีวิตจริงมากที่สุด
2. เรื่องสั้น มีลักษณะคล้ายนวนิยาย แต่มีเรื่องเรื่องสั้นกว่า กล่าวถึงเหตุการณ์เพียงหนึ่งหรือสองเหตุการณ์เท่านั้น จึงมีตัวละครน้อยกว่านวนิยาย
3. บทละครพูด เป็นบทซึ่งตัวละครใช้พูดในขณะที่แสดงต่อหน้าคนดูตัวละครจะใช้บทนั้นเจรจากันเป็นการดำเนินเรื่องไปตั้งแต่ต้นจนจบ บทภาพยนตร์ ซึ่งมีลักษณะคล้ายคลึงกับบทละครก็ควรจัดอยู่ในประเภทนี้ได้

ยุพร แสงทักษิณ (2535 : 17) กล่าวว่า “บันเทิงคดีมีรูปแบบแตกต่างกันไป
ได้แก่

1. นิทาน เช่น นิทานอิหร่านราชธรรม
2. นิยาย เช่น ขุนช้างขุนแผน
3. นวนิยาย เช่น เขาชื่อกานต์ ของสุวรรณี สุคนธา
4. เรื่องสั้น เช่น มอม ของ ม.ร.ว. คึกฤทธิ์ ปราโมช
5. บทละคร เช่น พระราชนิพนธ์บทละครเรื่องรามเกียรติ์ในรัชกาลที่ 2”

สายทิพย์ นุกุลกิจ (2537: 120-125) ได้กล่าวถึงบันเทิงคดีประเภทต่าง ๆ สรุป
ได้ดังนี้

1. เรื่องสั้น การเขียนเรื่องสั้นของไทยมีพัฒนาการมาจากการแต่งนิยาย นิทานของไทยแต่เดิม ประกอบกับการรับอิทธิพลทางแบบการเขียนมาจากนักเขียนชาวตะวันตก เช่น โอ. เฮนรี่ และ กีย์ เดอ โมปัสซังค์ ทำให้เกิดเป็นวรรณกรรมบันเทิงคดีร้อยแก้วอย่างใหม่ของไทยขึ้น
2. นวนิยาย เป็นคำศัพท์ที่ไทยเราคิดขึ้นเพื่อใช้เรียกวรรณกรรมบันเทิงคดีประเภทสมมุติที่แต่งเป็นร้อยแก้วเรื่องยาวตามแบบตะวันตก ซึ่งในภาษาไทยแต่เดิมเรียกว่า เรื่องประโลมโลก ซึ่งตรงกับความหมายของคำว่า Novel ในภาษาอังกฤษ
3. บทละคร เป็นวรรณกรรมบันเทิงคดีประเภทหนึ่งที่สื่อความหมาย โดยกำหนดให้ตัวละครดำเนินเรื่องในรูปแบบของบทเจรจา ซึ่งอาจเป็นร้อยแก้วหรือร้อยกรองก็ได้

สมพร จารุณภู (2541 : 23) ได้กล่าวถึงประเภทของบันเทิงคดีไว้ว่า “งานเขียนประเภทบันเทิงคดีมีหลายประเภท สรุปพอสังเขปได้ดังนี้

1. วรรณกรรมโบราณ เป็นเรื่องที่สมมุติขึ้น แล้วมีการแต่งเติมสร้างตัวละคร สร้างเหตุการณ์ให้สนุก เรื่องแต่งที่จัดอยู่ในประเภทของวรรณกรรมโบราณยังแบ่งออกได้เป็นหลายลักษณะดังนี้

1.1) นิทานพื้นเมือง ได้แก่ เรื่องแต่งที่ผู้แต่งสมมุติเรื่องราวขึ้น หรือผู้แต่งอาจจะเล่าเรื่องหรือเขียนขึ้นจากเรื่องราวที่เล่าสืบต่อกันมา โดยเชื่อว่าเป็นเรื่องจริง

1.2) นิทานคติธรรม เป็นเรื่องสั้น ๆ ที่มักสอนเกี่ยวกับจริยธรรม มักจะมีตัวละครเป็นสัตว์แต่พูดได้และทำอะไรได้ไม่ผิดกับคน

1.3) ตำนาน เป็นเรื่องราวโบราณที่เล่าสืบต่อกันมาเกี่ยวกับบุคคล ชนชาติ สถานที่ หรือสิ่งของ โดยมักเชื่อกันว่าเป็นเรื่องจริง อาจจะเป็นเรื่องเกี่ยวกับเทพเจ้าซึ่งมักประกอบด้วยอิทธิปาฏิหาริย์ เช่นเรื่องเกี่ยวกับเทพเจ้าของชนชาติกรีก ถ้าเป็นเรื่องราวเล่าขานเกี่ยวกับบุคคล มักจะแสดงให้เห็นความกล้าหาญ ความเป็นวีรบุรุษและวีรสตรี ซึ่งอาจมีความเกี่ยวข้องกับเหตุการณ์ในประวัติศาสตร์ เช่น เรื่องอัศวินโต๊ะกลม ในสมัยพระเจ้าอาร์เธอร์ กษัตริย์ของอังกฤษ

2. นิทานแฟนตาซี บันเทิงคดีประเภทนี้ผู้แต่งจะสร้างตัวละคร สถานที่ เวลา เหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เคยเกิดขึ้นในลักษณะที่เกินความเป็นจริง

3. นิยายสมัยใหม่ เป็นเรื่องที่อิงความเป็นจริงเป็นหลัก ตัวละคร สถานที่และช่วงเวลาที่เกิดเหตุการณ์และเรื่องราวในเรื่อง ตลอดจนเค้าโครงเรื่อง เป็นสิ่งที่อาจเกิดขึ้นได้จริง แม้ว่าเรื่องทั้งหมดเป็นเรื่องที่ผู้แต่งสมมุติขึ้นก็ตาม

4. นิยายอิงประวัติศาสตร์ เป็นเรื่องที่ผู้แต่งสมมุติขึ้น แต่อาศัยเหตุการณ์ สถานที่ ช่วงเวลา ที่เกิดขึ้นจริงในประวัติศาสตร์ นำมาสร้างเค้าโครงเรื่องขึ้น

จากประเภทของบันเทิงคดีดังที่ได้กล่าวมา สรุปได้ว่า บันเทิงคดีแบ่งออกเป็น 5 ประเภท ได้แก่ เรื่องสั้น ซึ่งเป็นวรรณกรรมร้อยแก้วเป็นเรื่องสมมุติที่มีขนาดสั้น เพราะมุ่งแสดงแนวคิดของเรื่องเพียงประการเดียว ผู้แต่งจึงมักจำกัดเหตุการณ์ สถานที่ ตัวละครและบทสนทนาในเรื่องให้มีเท่าที่จำเป็นจริง ๆ เพื่อช่วยให้เรื่องราวและแนวคิดที่แฝงไว้ในเรื่องนั้นปรากฏเด่นชัดขึ้นเท่านั้น นวนิยาย เป็นวรรณกรรมบันเทิงคดีประเภทเรื่องสมมุติ ที่แต่งเป็นร้อยแก้วขนาดยาว ตามแบบตะวันตก ซึ่งแต่เดิมเรียกว่าเรื่องอ่านเล่นหรือเรื่องประโลมโลก มีลักษณะคล้ายกับเรื่องสั้น แต่มีเนื้อเรื่องยาวกว่าเรื่องสั้น โดยที่ผู้แต่งสามารถบรรยาย

เหตุการณ์ในเรื่องให้ละเอียดได้หลายแง่หลายมุม กล่าวถึงสถานที่ในเรื่องได้หลายแห่ง และสร้างตัวละครได้ไม่จำกัดจำนวนสุดแต่ผู้แต่งจะเห็นว่าเหมาะสม บทละครพูด เป็นวรรณกรรมบันเทิงคดีประเภทหนึ่งที่สื่อความหมายโดยกำหนดให้ตัวละครดำเนินเรื่องในรูปแบบของบทเจรจา ซึ่งอาจเป็นร้อยแก้วหรือร้อยกรองก็ได้ นิทาน เป็นเรื่องที่เล่าสืบต่อกันมา ผ่านยุคหนึ่งไปสู่อีกยุคหนึ่ง จนถือเป็นมรดกทางวัฒนธรรม การเล่านิทานเป็นกิจกรรมที่สร้างความบันเทิงใจ สามารถเล่าได้ทุกที่ทุกโอกาส และตำนาน เป็นเรื่องเล่าของแต่ละท้องถิ่นที่เล่าสืบต่อกันมา ซึ่งไม่ปรากฏหลักฐานแน่ชัดว่าผู้เล่าในแต่ท้องถิ่นนั้นเป็นผู้ใด แต่เมื่อเรื่องเล่าถูกถ่ายทอดผ่านวันเวลามา ช้านานจึงเป็นที่ยอมรับกันว่าเรื่องเล่านั้น เป็นตำนานเก่าแก่ของท้องถิ่นนั้น ๆ

จากการศึกษาประเภทของบันเทิงคดี ดังที่ได้กล่าวมาข้างต้น และจากการศึกษาหลักสูตรวิชาภาษาไทยเกี่ยวกับการอ่านในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ.2533) ผู้วิจัยจึงเลือกบันเทิงคดีที่สอดคล้องกับหลักสูตรที่กำหนดให้เรียน โดยครอบคลุมงานเขียนบันเทิงคดีประเภท เรื่องสั้น นิทาน ตำนาน และบทละคร

2.3 องค์ประกอบของบันเทิงคดี

ในการศึกษาเรื่องบันเทิงคดีนั้น พบว่าองค์ประกอบของบันเทิงคดีเป็นอีกสิ่งหนึ่งที่มีความสำคัญควรที่จะกล่าวถึง มีนักวิชาการหลายท่านได้กล่าวถึงองค์ประกอบของบันเทิงคดีไว้ดังนี้

สายทิพย์ นุกุลกิจ (2537 : 100) กล่าวว่า เราจะพบว่าเรื่องบันเทิงคดีมีส่วนประกอบสำคัญที่ควรกล่าวถึง 6 ประการ คือ แก่นเรื่อง , โครงเรื่อง , ตัวละคร , บทสนทนา , ฉาก และบรรยากาศ ซึ่งส่วนประกอบต่าง ๆ มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. แก่นเรื่อง (Theme) คือ ทศนะที่ผู้แต่งมีต่อชีวิต หรือสารที่ผู้แต่งต้องการที่จะสื่อให้ผู้อื่นทราบ
2. โครงเรื่อง (Plot) คือ กลวิธีการเชื่อมโยงเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในเรื่องให้ดำเนินต่อเนื่องเป็นเรื่องราวอย่างมีเหตุผลตั้งแต่ต้นไปจนถึงจุดจบของเรื่อง และทำให้เกิดผลตามความมุ่งหวังของผู้แต่ง โดยทั่วไปโครงเรื่องจะประกอบด้วย การเปิดเรื่อง การผูกปม การทวนเรื่อง จุดสุดยอด การคลายปม การปิดเรื่อง

3. ตัวละคร (Character) คือ บุคคลที่ผู้แต่งสมมุติขึ้นมาเพื่อให้กระทำพฤติกรรมในเรื่อง คือผู้มีบทบาทในเรื่อง หรือเป็นผู้ที่ทำให้เรื่องเคลื่อนไหวดำเนินไปสู่จุดหมายปลายทาง

4. บทสนทนา (Dialogue) คือ คำพูดของตัวละครที่ใช้โต้ตอบกันในเรื่อง บทสนทนานับเป็นองค์ประกอบที่สำคัญของบันเทิงคดีได้ประการหนึ่งเพราะ ช่วยให้ผู้อ่านได้ทราบถึงแนวคิดของผู้แต่ง ทราบบุคลิกลักษณะของตัวละคร และรายละเอียดต่าง ๆ ได้โดยที่ผู้แต่งไม่ต้องบรรยายหรือพรรณนา

5. ฉาก (Setting) คือ สถานที่ เวลา และสภาพแวดล้อมทุกอย่างที่เกิดขึ้นในเรื่อง เพื่อบอกให้ผู้อ่านทราบว่าตัวละครกำลังแสดงบทบาทในชีวิตของเขาในสิ่งแวดล้อมเช่นใด

6. บรรยากาศ (Atmosphere) คือ ที่ทำหรือทัศนคติของผู้อ่านที่มีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งตามแต่ผู้แต่งจะชักพาไป

ถวัลย์ มาศจรัส (2544 : 16) กล่าวถึงองค์ประกอบของบันเทิงคดีว่า ในการเขียนเรื่องบันเทิงคดีมีสิ่งๆ ที่เข้ามาเกี่ยวข้องอยู่หลายประการด้วยกัน เช่น โครงเรื่อง แก่นเรื่อง ท่วงทำนองการเขียน เป็นต้น ซึ่งแต่ละส่วนประกอบมีความหมายดังนี้

1. โครงเรื่อง หมายถึง การกำหนดเหตุการณ์เรื่องราวใดเรื่องราวหนึ่งไว้เป็นเอกภาพ ก่อให้เกิดผลอย่างหนึ่งตามมา ซึ่งในโครงเรื่องจะมีการเปิดเรื่อง การดำเนินเรื่องและการปิดเรื่อง
2. แก่นเรื่อง คือ สารัตถะสำคัญของเรื่องใดเรื่องหนึ่งที่เขียนขึ้น แก่นเรื่องจะทำหน้าที่สะท้อนประเด็นสำคัญของการนำเสนอให้ผู้อ่านเห็น และเข้าใจสิ่งที่ผู้เขียนต้องการจะสื่อสาร
3. ตัวละคร คือ ผู้ที่มีบทบาทปรากฏอยู่ในเรื่อง ตัวละครอาจเป็นคน สัตว์หรือสิ่งของก็ได้
4. ฉาก หมายถึง สถานที่และสิ่งแวดล้อมรอบตัวที่ปรากฏอยู่ในเรื่อง
5. บทสนทนา คือ คำพูดของตัวละครในเรื่องที่เขียนถึง ซึ่งบทสนทนาดังกล่าวนี้ต้องมีความสอดคล้องกับบุคลิกลักษณะของตัวละคร
6. มุมมอง หมายถึง กลวิธีการเล่าเรื่องให้ผู้อ่านได้รับทราบถึงเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น
7. การเปิดเรื่อง คือ การเริ่มต้นเรื่องที่เขียน เพื่อสร้างความสนใจของผู้อ่านให้ติดตามงานเขียนเรื่องนั้น ๆ
8. การดำเนินเรื่อง คือ การกำหนดให้ตัวละครแสดงบทบาทเรื่องราวไปตามที่ผู้เขียนกำหนดไว้ในโครงเรื่องที่ละบททีละตอน

9. การปิดเรื่อง คือ การจบเรื่องซึ่งจะคลี่คลายปมสงสัย ปัญหาทั้งหมด

10. ท่วงทำนองการเขียน คือ สลีการใช้ถ้อยคำสำนวน เป็นการแสดงออกถึง ความรู้สึกนึกคิด เจตคติของผู้เขียน

ประทีป เหมือนนิล (2523 : 39) กล่าวถึงองค์ประกอบของบันเทิงคดีไว้ใน องค์ประกอบของเรื่องสั้น โดยกล่าวว่า ถ้าผู้ใดมีความสนใจวรรณกรรมไทยปัจจุบัน ก็คงจะเห็นว่า องค์ประกอบของเรื่องสั้นทั้งหมดซึ่งมี โครงเรื่อง ตัวละคร ฉาก และบทสนทนา ที่แท้ก็คือ องค์ประกอบของงานเขียนประเภทบันเทิงคดีนั่นเอง ซึ่งแต่ละองค์ประกอบมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. โครงเรื่อง ประกอบด้วย การดำเนินเรื่อง ข้อขัดแย้งของตัวละคร และการ ปิดเรื่อง
2. ตัวละคร เป็นองค์ประกอบที่สำคัญที่สุด เพราะการดำเนินเรื่องขึ้นอยู่กับ พฤติกรรมของตัวละครเป็นส่วนใหญ่
3. ฉาก เป็นสิ่งที่บ่งบอกผู้อ่านได้ว่า เรื่องนั้นเกิดที่ไหน เมื่อไร แต่หากมิได้ หมายรวมถึงสถานที่เกิดเท่านั้น ยังหมายรวมถึงรายละเอียดอื่น ๆ ที่ช่วยสร้างอารมณ์ และ บรรยากาศ
4. บทสนทนา คำพูดของตัวละครที่ได้ตอบกันในเรื่อง ลักษณะของบทสนทนา ที่ดีต้องเขียนให้สมจริงและช่วยให้เรื่องดำเนินไปได้อย่างรวดเร็ว

สมพร จารุณี (2541 : 46) เป็นนักวิชาการอีกท่านหนึ่งที่แสดงทัศนะเกี่ยวกับ องค์ประกอบของบันเทิงคดีไว้อย่างสอดคล้องกับนักวิชาการหลายท่านว่า งานเขียนบันเทิงคดีมี ส่วนประกอบได้แก่ คำโครงเรื่อง ตัวละคร ฉาก แก่นเรื่อง ทัศนะและท่วงทำนองการเขียน

1. คำโครงเรื่อง คือ ลำดับเหตุการณ์หรือเรื่องราวที่เกิดขึ้นตั้งแต่ต้นเรื่องจนจบ เรื่อง โดยที่เรื่องราวเหล่านั้นมีความสัมพันธ์เกี่ยวโยงกันอย่างสมเหตุสมผล
2. ตัวละคร เป็นศูนย์กลางของเรื่อง เรื่องราวและเหตุการณ์ที่ผู้แต่งสร้างเป็นคำ โครงเรื่องขึ้นจะผูกพันวนเวียนอยู่ที่ตัวละคร ถ้าไม่มีตัวละครก็คงไม่มีเรื่องราวที่จะบอกเล่าแก่ผู้อ่าน
3. ฉาก คือ เวลาและสถานที่ ที่เรื่องราวและเหตุการณ์ต่าง ๆ เกิดขึ้นตามคำ โครงเรื่อง
4. แก่นเรื่อง คือ สารสำคัญหรือหัวใจของงานเขียนเรื่องใดเรื่องหนึ่งของผู้เขียน หรืองานเขียนนั้นสะท้อนให้ผู้อ่านเห็นและเข้าใจ หรืออาจกล่าวได้อีกความหมายหนึ่งคือ ความ หมายที่สรุปได้จากการอ่านงานเขียน แก่นเรื่องที่ผู้อ่านสรุปได้มักเป็นข้อความสั้น ๆ เพียง 1 หรือ 2 ประโยค

5. ทักษะ คือ มุมมองที่มีต่อเรื่องราวในงานเขียน ซึ่งเกิดจากการที่ผู้เขียนเลือกผู้เล่าเรื่องให้เป็นผู้สะท้อนเรื่องราวในงานเขียนนั้นให้ผู้อ่านเข้าใจ

6. ท่วงทำนองการเขียน คือการเลือกใช้คำและประโยคเรียบเรียงเป็นเรื่องราวขึ้นมา ซึ่งมีผลทำให้ผู้อ่านเกิดความสนุกสนานเพลิดเพลิน

จากคำกล่าวของนักวิชาการข้างต้น สรุปได้ว่าองค์ประกอบของงานเขียนบันเทิงคดีประกอบด้วย โครงเรื่อง ตัวละคร ฉาก บรรยากาศ แก่นเรื่อง บทสนทนา มุมมอง และท่วงทำนองการเขียน

2.4 การอ่านและพิจารณานันทิงคดีภาษาไทย

นักวิชาการหลายท่านได้กล่าวถึงแนวการอ่านและพิจารณานันทิงคดีไว้ดังนี้

สายทิพย์ นุกุลกิจ (2538 : 167) กล่าวว่า การอ่านและพิจารณานันทิงคดีนั้น ผู้อ่านอาจใช้เกณฑ์ต่อไปนี้เป็นแนวทางได้คือ

1. การพิจารณาโครงเรื่อง ได้แก่ การพิจารณาว่าปมของเรื่องคืออะไร จุดสูงสุดของเรื่องอยู่ตรงไหน ตอนหนึ่งของเรื่องคือตอนใด ผู้แต่งคลายปมของเรื่องไว้ตอนไหน ให้อะไร การเปิด ปิดเรื่องอย่างไร ผู้เรื่องได้สมเหตุสมผลและมีความสัมพันธ์ต่อเรื่องกันหรือไม่อย่างไร และสามารถสะท้อนภาพสังคมร่วมสมัยได้ลึกซึ้งกว้างขวางและสมจริงเพียงไร ผู้อ่านได้ประสบการณ์จากการอ่านมากน้อยเพียงใด หรือเกิดความรู้สึกร่วมไปกับตัวละครด้านใดบ้าง
2. การพิจารณาตัวละคร ได้แก่ การพิจารณาจัดลำดับความสำคัญของตัวละคร ได้ว่าตัวละครตัวใด เป็นตัวเอก ตัวละครตัวใดเป็นตัวประกอบ และวิเคราะห์ลักษณะนิสัยของตัวละครเหล่านี้ได้ว่า มีอุปนิสัยคงที่หรือไม่ ถ้าตัวละครมีอุปนิสัยไม่คงที่ ควรพิจารณาด้วยว่าการเปลี่ยนแปลงนิสัยของตัวละครสมเหตุสมผลอย่างไร และตัวละครเหล่านี้มีลักษณะนิสัยสมจริงมากน้อยเพียงใด
3. การพิจารณาแก่นเรื่อง ได้แก่ การพิจารณาทักษะของผู้แต่งซึ่งการพิจารณาแก่นเรื่องนั้นจะทำได้ก็ต่อเมื่อผู้อ่านได้อ่านบันเทิงคดีเรื่องนั้น ๆ จบแล้ว เพราะแก่นเรื่องมักจะปรากฏขึ้นอย่างสม่ำเสมอเมื่อเรื่องดำเนินไป ทั้งนี้ผู้แต่งอาจบอกแก่นเรื่องแก่ผู้อ่านโดยตรง หรือให้ตัวละครเป็นผู้บอก หรืออาจใช้ชื่อเรื่องเป็นสื่อก็ได้ แต่โดยมากแล้วผู้แต่งจะไม่นิยมบอกแก่นเรื่องแก่ผู้อ่านโดยตรง ดังนั้นจึงเป็นหน้าที่ของผู้อ่านในการค้นหาแก่นเรื่อง ซึ่งผู้อ่านจำเป็นต้องอ่านเรื่องอย่างละเอียดตั้งแต่ต้นจนจบ พร้อมกับพยายามทำความเข้าใจเรื่องที่อ่านให้ได้มาก

ที่สุดและค้นหาให้ได้ว่าจุดมุ่งหมายที่สำคัญที่สุดของเรื่องที่เราอ่านนั้นคืออะไร ซึ่งจุดมุ่งหมายดังกล่าวก็คือ ทักษะของผู้แต่งที่ต้องการสื่อมายังผู้อ่าน ทักษะดังกล่าวมักเป็นเรื่องเกี่ยวกับชีวิตมนุษย์ ค่านิยมของคนในสังคม หรือการแสดงความรู้สึกของผู้แต่งที่มีต่อสังคมเป็นต้น

4. การพิจารณาฉากและบรรยากาศ ได้แก่การพิจารณาว่า สถานที่และเวลาที่เกิดเรื่องนั้น ๆ มีอิทธิพลต่อตัวละครหรือเรื่องอย่างไร ผู้แต่งพรรณนาฉากได้ถูกต้องชัดเจนและสมจริงหรือไม่ ฉากที่พรรณนานั้นก่อให้เกิดบรรยากาศอย่างไร

ประทีป วาทิกทินกร (2539 : 36) กล่าวว่า การอ่านและพิจารณานับเชิงคดี มีสิ่งสมควรพิจารณาดังนี้

1. โครงเรื่อง ลักษณะของโครงเรื่องที่ดีนั้นต้องมีความสัมพันธ์กันระหว่างเหตุการณ์ต่าง ๆ ในเรื่อง มีข้อขัดแย้งที่น่าสนใจ และมีความสมจริง
2. กลวิธีในการดำเนินเรื่อง ผู้อ่านควรพิจารณาว่ากลวิธีในการดำเนินเรื่องของผู้เขียนนั้น ทำให้น่าสนใจชวนติดตามและก่อให้เกิดความประทับใจหรือไม่
3. ตัวละคร ผู้อ่านสามารถพิจารณาลักษณะของตัวละครได้ว่ามีลักษณะนิสัยอย่างไร บทสนทนาของตัวละครมีความสมจริงหรือไม่ ชื่อของตัวละครเหมาะสมกับฐานะ หรือไม่อย่างไร
4. ฉาก ลักษณะของฉากที่ดีจะต้องสอดคล้องกับเนื้อเรื่องและช่วยสร้างบรรยากาศ รวมทั้งถูกต้องตามสภาพความเป็นจริง
5. แก่นเรื่อง เป็นการพิจารณาแนวคิดของผู้แต่งที่ต้องการสื่อมายังผู้อ่าน โดยมากแล้วผู้แต่งจะไม่บอกตรง ๆ ผู้อ่านต้องค้นหาแก่นเรื่องเอง แก่นเรื่องที่ดีควรมีคุณค่าต่อชีวิตไม่ทางใดก็ทางหนึ่ง

ยุพร แสงทักษิณ (2535 : 18) ได้แสดงทักษะเกี่ยวกับแนวการอ่านและพิจารณานับเชิงคดีไว้ว่า ก่อนที่นักเรียนจะอ่านนับเชิงคดีเรื่อง ต่าง ๆ นักเรียนควรทราบแนวการอ่านโดยสังเขป เพื่อที่จะสามารถเข้าถึงเรื่องที่อ่านได้อย่างลึกซึ้ง มีแนวทางในการอ่านดังนี้

1. อ่านเพื่อให้เข้าใจเรื่องราว บอกได้ว่าเป็นเรื่องเกี่ยวกับอะไร ที่ไหน อย่างไร
2. อ่านเพื่อพิจารณารายละเอียด วิเคราะห์องค์ประกอบต่าง ๆ เช่น โครงเรื่อง บทสนทนา ตัวละคร ฯลฯ
3. อ่านเพื่อค้นหาแนวคิด และข้อคิดเห็นที่ซ่อนอยู่
4. อ่านเพื่อวิจารณ์และประเมินค่าว่าดีหรือไม่ดีเพียงใด

ธัญญา สังขพันธานนท์ (2539 : 157) กล่าวว่า แนวการอ่านและพิจารณาบันทึกคดีนั้นควรวิเคราะห์องค์ประกอบ ได้แก่ โครงเรื่อง แก่นเรื่อง ตัวละคร จากมุมมอง เพื่อนำไปสู่การประเมินค่าในที่สุด ซึ่งการวิเคราะห์องค์ประกอบต่าง ๆ มีหลักเกณฑ์ดังต่อไปนี้

1. โครงเรื่อง เป็นองค์ประกอบที่สำคัญ ขั้นตอนสำคัญในการพิจารณาองค์ประกอบคือ การพิจารณาถึงข้อขัดแย้งและปัญหาที่เกิดขึ้นในเรื่อง โครงเรื่องที่ดีต้องมีความสมเหตุสมผล
2. ตัวละคร คือผู้มีบทบาทในเรื่อง สาระสำคัญในการพิจารณาตัวละครคือ การพิจารณากลวิธีในการสร้างตัวละคร ลักษณะบทบาทและบุคลิกภาพ ตัวละครที่ดีต้องมีความสมจริง
3. แก่นเรื่อง คือความคิดสำคัญอันเป็นศูนย์กลางของเรื่อง การพิจารณาแก่นเรื่องทำได้โดยการพิจารณากลวิธีการนำเสนอแก่นเรื่อง ความสมจริงและคุณค่าที่ผู้อ่านควรจะได้รับ
4. ฉากและสถานที่ ฉากที่ดีควรมีความสัมพันธ์กับการแสดงพฤติกรรมและความคิดจิตใจของตัวละครเสมอ ในการประเมินค่าฉากจึงดูที่ความสมจริง น่าเชื่อถือ การสร้างบรรยากาศในท้องเรื่องมีความสัมพันธ์กับองค์ประกอบอื่น ๆ

เถกิง พันธุ์เถกิงอมร (2528 : 127) กล่าวถึงหลักในการอ่านและพิจารณานบันทึกคดีว่า การอ่านเรื่องประเภทบันทึกคดี นอกจากผู้อ่านจะได้รับความบันเทิง และเป็นการใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์แล้ว ควรหากำไรในแง่อื่นบ้าง เรียกว่าอ่านอย่างศึกษาค้นคว้า ซึ่งมีแนวทางในการอ่านดังนี้

1. อ่านให้ได้แนวคิดจากเรื่อง เมื่ออ่านจบแล้วน่าจะบอกได้ว่า เรื่องนี้ให้แนวอะไรแก่เราบ้าง
2. อ่านแล้ววิจารณ์ น่าสนใจหรือไม่เพียงใดโครงเรื่อง นับตั้งแต่การเปิดเรื่องการดำเนินเรื่อง และการปิดเรื่องว่ามีความสมจริง
3. พิจารณาเนื้อหาทั้งหมดว่าเป็นเรื่องชนิดใด มีกลวิธีการดำเนินเรื่องอย่างไร
4. ตัวละครมีความสมจริงมากน้อยเพียงใด
5. พิจารณาว่าผู้แต่งบรรยายฉากได้สมจริงและเหมาะสมกับบรรยากาศในท้องเรื่องหรือไม่

จากแนวกรอ่านและพิจารณานับเชิงคดีตั้งที่กล่าวมาข้างต้น สรุปได้ว่าแนวกรอ่านและพิจารณานับเชิงคดีนั้น สิ่งที่สำคัญคือ การพิจารณาองค์ประกอบต่าง ๆ ของนับเชิงคดี ได้แก่ โครงเรื่อง ตัวละคร แก่นเรื่อง ฉากและบรรยากาศ นอกจากนั้นผู้อ่านควรที่จะวิจารณ์องค์ประกอบต่าง ๆ ได้ว่ามีความสมจริงมากน้อยเพียงใด รวมไปถึงสามารถประเมินค่าได้ว่านับเชิงคดีที่อ่านนั้นดีหรือไม่ดีเพียงใด

2.5 ความหมายของความสามารถในการอ่าน

ความสามารถในการอ่าน ครอบคลุมพฤติกรรมกรอ่านตั้งแต่ระดับต้น จนถึงพฤติกรรมกรอ่านในระดับสูง มีนักวิชาการหลายท่านได้ให้ความหมายของความสามารถในการอ่าน ซึ่งรวมไปถึงความสามารถในการอ่านนับเชิงคดีภาษาไทยไว้ดังนี้

หน่วยศึกษานิเทศน์ กรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ (2524:3) ได้กล่าวถึงความสามารถในการอ่านว่า คือ “ความสามารถเข้าใจเนื้อความที่อยู่ในบทอ่าน ความสามารถในการมีปฏิกริยาร่วมกันกับสิ่งที่อ่าน รวมทั้งความสามารถในการคัดเลือกรวบรวมความคิดและข้อเท็จจริง สามารถให้ข้อสรุปและตัดสินใจได้ ทักษะเหล่านี้ไม่ใช่ที่จะจำเป็นสำหรับภาษาใดภาษาหนึ่ง โดยเฉพาะแต่เป็นส่วนหนึ่งของการพัฒนาทางความคิด”

สุนันทา มั่นเศรษฐวิทย์ (2527:126) ได้แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับความสามารถในการอ่าน ได้อย่างน่าสนใจว่า “ความสามารถในการอ่าน (Readability) เกี่ยวข้องกับองค์ประกอบในการอ่านคือ หากใช้กับผู้อ่าน มีความหมายว่า ผู้อ่านที่อ่านเรื่องราวได้บรรลุวัตถุประสงค์ของการอ่านเรียกว่า มีความสามารถในการอ่านสูง แต่ถ้าผู้อ่านอ่านแล้วไม่บรรลุตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ เรียกว่า มีความสามารถในการอ่านต่ำกว่าเกณฑ์ปกติ”

วรวรรว โรงสะอาด (2530:76) กล่าวว่า “ความสามารถในการอ่าน หมายถึง “ความเข้าใจในเนื้อเรื่องที่อ่าน ซึ่งจะเป็นปัจจัยสำคัญที่จะก่อให้เกิดผลสำคัญในการเรียนรู้ ผู้ที่สามารถอ่านได้เร็ว และจับความสำคัญของเรื่องที่อ่านได้ ย่อมจะเรียนรู้เนื้อหาของวิชาต่าง ๆ ได้ดีกว่าผู้ที่อ่านช้าหรือจับใจความได้ไม่ครบถ้วน ...”

บี เจ มัวร์ (B.J. Moore, 1984 : 3-7) ได้ให้ทัศนะเกี่ยวกับความสามารถในการอ่าน “เป็นความสามารถในการเข้าใจความหมายของคำศัพท์ต่าง ๆ ในข้อความที่อ่าน โดยเชื่อมโยงเข้ากับประสบการณ์เดิมของผู้อ่านทำให้เกิดความเข้าใจและสามารถจับใจความสำคัญของเรื่อง ที่อ่านได้ ความเข้าใจในการอ่านเป็นสิ่งสำคัญมาก เพราะถ้าปราศจากความเข้าใจแล้วก็ไม่ อาจกล่าวได้ว่า ผู้อ่านมีความสามารถในการอ่านแม้ว่าผู้อ่านจะสามารถอ่านคำทุก ๆ คำได้ก็ตาม”

แพทริเซีย คาร์เรล (Patricia Carrell, 1984 : 332-333). ได้เสนอว่า “ความสามารถในการอ่านนั้น เป็นกระบวนการของความสัมพันธ์ระหว่างเนื้อหาของบทอ่าน และความรู้เดิมของผู้อ่าน ซึ่งความรู้เดิมนั้นประกอบด้วย ความรู้และประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องกับสิ่งต่าง ๆ สถานที่ต่าง ๆ ความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งต่าง ๆ ความคิดรวบยอด ความรู้สึกและทัศนคติของผู้อ่าน ”

แลรี แฮร์ริส และ คาร์ล สมิธ (Larry Harris and Carl Smith, 1986 :55) กล่าวถึง ความสามารถในการอ่านว่าคือ “ความสามารถในการสื่อสาร แลกเปลี่ยนข้อมูล และความคิดระหว่างผู้เขียนและผู้อ่าน โดยผู้เขียนจะแสดงความคิดของตนผ่านตัวอักษร และตามลักษณะการเขียนของตน ผู้อ่านจะต้องตีความหมายจากตัวอักษรเหล่านั้น การที่ผู้อ่านจะตีความได้อย่างถูกต้อง นั้น ขึ้นอยู่กับประสบการณ์เดิม ความคุ้นเคยกับเนื้อเรื่อง และความรู้ทางภาษาของผู้อ่าน”

จากความคิดเห็น และคำกล่าวของนักวิชาการหลายท่านข้างต้น จึงสรุปได้ว่า ความสามารถในการอ่านหมายถึง ความสามารถในการสื่อสารระหว่างผู้อ่านกับผู้เขียน โดยที่ผู้อ่าน จะต้องตีความหมายจากข้อเขียนที่ผู้เขียนส่งสารออกมาทางตัวอักษร ด้วยการใช้ความรู้ทางภาษา ประสบการณ์เดิม ตลอดจนความคุ้นเคยและทัศนคติของผู้อ่านมาเป็นส่วนประกอบ เพื่อให้เกิดความเข้าใจตรงกันทั้งสองฝ่าย

2.6 องค์ประกอบของความสามารถในการอ่าน

ดังได้กล่าวมาแล้วว่า ความสามารถในการอ่านเป็นกระบวนการที่ผู้อ่านจะต้องตีความ เพื่อให้เข้าใจในวัตถุประสงค์ ตลอดจนแนวความคิดของผู้เขียนได้ถูกต้อง การที่ผู้อ่านจะมีความสามารถดังกล่าวได้จึงต้องอาศัยองค์ประกอบในการอ่านเข้ามาช่วย ซึ่งในประเด็นนี้มีนักวิชาการได้กล่าวไว้ดังนี้

คาร์ลอส โยริโอ (Carlos Yorio, 1971 : 107-115) มีความเห็นว่าการ
ความสามารถในการอ่านจะประกอบด้วยองค์ประกอบต่อไปนี้

1. ความรู้เกี่ยวกับภาษาที่อ่าน
2. ความสามารถของผู้อ่านในการทำนายหรือเดาเรื่องที่อ่านเพื่อที่จะเลือกข้อมูล
ได้ถูกต้อง
3. ความสามารถในการจดจำตัวชี้แนะต่าง ๆ ที่ได้เลือกไว้แล้วเข้าด้วยกัน

เคนเนธ กูดแมน (Kenneth Goodman, 1971 : 25-27) กล่าวถึงองค์ประกอบ
สำคัญที่ช่วยในการอ่านประสบความสำเร็จมีอยู่ 4 ประการ คือ

1. ความรู้ทางภาษาศาสตร์ ในขั้นแรกผู้อ่านจะเริ่มเรียนรู้ความสัมพันธ์ระหว่าง
เสียงกับตัวอักษร และการเรียนรู้ความหมายของคำแต่ละคำ การอ่านจะเปลี่ยนไปเมื่อผู้อ่านมี
ประสบการณ์ในการอ่านมากขึ้น และเมื่ออ่านเก่งแล้วก็สามารถอ่านเอาความหมายได้
2. ประสบการณ์ โลกทัศน์ ความรู้ ซึ่งรวมไปถึงความรู้และความพร้อมในเนื้อหา
ที่ผู้อ่านมีต่อสิ่งที่อ่านด้วย
3. ความสมบูรณ์ของเนื้อเรื่องหรือข้อเขียน ความเข้าใจจะเกิดขึ้นได้ถ้าเรื่องที่
อ่านนั้นมีเนื้อความที่สมบูรณ์ในตัวเอง มีเนื้อหาที่ชัดเจน
4. ความสามารถในการวิเคราะห์โครงสร้างของเนื้อเรื่อง จากการวิเคราะห์ภาษา
ในระดับสูงกว่าประโยค ทำให้ทราบว่าเป็นเรื่องแต่ละเรื่องแต่ละประเภท มีลักษณะโครงสร้างที่แตก
ต่างกัน เนื้อเรื่องของผู้เขียนแต่ละคนยังสะท้อนความเชื่อ ตลอดจนวัฒนธรรมหรือประสบการณ์เดิม
ของผู้อ่าน การอ่านที่จะประสบความสำเร็จได้ยาก เนื่องจากประสบการณ์การเรียนรู้ของผู้เขียนและ
ผู้อ่านต่างกัน

แฟรงค์ กุสแซค (Frank Guszak , 1978 :2) มีความเห็นที่ ผู้อ่านที่มี
ความสามารถในการอ่าน จะต้องมีความสามารถในเรื่องต่อไปนี้

1. ความสามารถในการเชื่อมโยงประสบการณ์ และความคิดรวบยอดกับ
ตัวอักษรที่ปรากฏอยู่ในบทอ่านนั้น
2. ความสามารถในการเก็บสะสมใจความสำคัญ และความสามารถในการเลือก
รายละเอียดที่สำคัญ ๆ ของเรื่องที่อ่าน

ร็อด เอลลิส และ ไบรอัน ทอมลินสัน (Rod Ellis and Brian Tomlinson, 1980 : 140 - 142) มีความเห็นว่า ผู้ที่มีความสามารถในการอ่านมีองค์ประกอบที่สำคัญ คือ

1. ความสามารถในการใช้ทักษะกลไก (Mechanical Skill) คือ ทักษะในการใช้สายตากวาดไปตามตัวอักษรจากซ้ายไปขวา ผู้ที่มีทักษะด้านนี้ดีจะสามารถอ่านได้อย่างรวดเร็ว
2. ความสามารถในการเข้าใจความหมายของคำ (Understanding Grammatical the Meaning of Lexical Items) ผู้อ่านจะต้องเข้าใจความหมายทั้งโดยตรง (Denotative) และความหมายโดยอ้อม (Connotative) ของคำในบทอ่าน และผู้อ่านยังสามารถเดาความหมายของคำศัพท์จากบริบทที่อ่านได้ด้วย
3. ความสามารถในการเข้าใจความหมายทางไวยากรณ์ (Understanding Grammatical Meaning) ในการอ่านนั้นผู้อ่านควรมีความรู้เกี่ยวกับโครงสร้างของประโยคแบบต่าง ๆ รู้จักการใช้คำเชื่อม และเข้าใจถ้อยคำที่ผู้เขียนใช้อ้างอิงถึงสิ่งที่กล่าวมาแล้ว
4. ความสามารถในการให้เหตุผล (Reasoning Skill) ทักษะนี้เป็นทักษะด้านความคิด ที่ผู้อ่านจะใช้ในการลำดับเรื่องราวต่าง ๆ ในบทอ่านเข้าด้วยกัน ผู้อ่านจะรู้ว่า สิ่งใดสำคัญและสิ่งใดไม่สำคัญ
5. ความสามารถในการเลือกสรร (Selection Skill) ทักษะนี้จะช่วยให้ผู้อ่านรับรู้ถึงโครงสร้างภายในบทอ่าน เช่น รู้ว่าส่วนใดคือ บทนำ เนื้อเรื่องและบทสรุป ผู้อ่านจะสามารถแยกแยะความแตกต่างระหว่างใจความสำคัญและข้อความที่มาสสนับสนุนได้

แพทริเซีย คาร์เรล และโจน ไอสเตอร์โฮลด์ (Patricia Carrell and Joan Eisterhold, 1983 :556) ได้กล่าวถึงองค์ประกอบของความสามารถในการอ่านว่า เป็นกระบวนการของปฏิกริยาร่วมระหว่างกระบวนการทางความรู้ 2 กระบวนการ ได้แก่

1. กระบวนการรับรู้ข้อมูล ซึ่งขึ้นอยู่กับตัวป้อนทางภาษาภายในบทอ่าน เรียกว่า กระบวนการจากล่างขึ้นบน (Bottom-Up) หรือกระบวนการใช้บทอ่านเป็นพื้นฐาน ซึ่งหมายถึงตัวอักษรหรือข้อมูลที่ปรากฏในบทอ่านจะเป็นตัวชี้แนะให้ผู้อ่านเข้าใจในบทอ่าน
2. กระบวนการพื้นฐานของความรู้ เรียกว่า กระบวนการจากบนลงล่าง (Top-Down) หรือ หมายถึงผู้อ่านใช้พื้นความรู้และประสบการณ์ที่สะสมไว้ เป็นตัวชี้แนะเพื่อให้เกิดความเข้าใจในบทอ่านนั้น

กระบวนการทั้งสองจะทำงานไปพร้อม ๆ กันในขณะที่อ่าน ถ้าขาดกระบวนการใด กระบวนการหนึ่ง จะทำให้ผู้อ่านไม่สามารถอ่านบทอ่านนั้นได้อย่างมีประสิทธิภาพ

เอ็ดดี วิลเลียมส์ (Eddie Williams , 1986 :3-7) ได้ให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับองค์ประกอบที่จะนำไปสู่ความสำเร็จในการอ่านไว้ดังนี้

1. ความรู้เกี่ยวกับระบบของการเขียน ทั้งในลักษณะที่เป็นลายมือเขียนและตัวพิมพ์ รวมถึงความรู้ในด้านการสะกดคำ การผสมคำ การอ่านคำได้อย่างถูกต้อง
2. ความรู้เกี่ยวกับตัวภาษา ผู้อ่านที่ประสบความสำเร็จในการอ่านจะต้องมีความรู้เรื่องรูปแบบของคำ การเรียบเรียงคำ โครงสร้าง และไวยากรณ์ของภาษาเป็นอย่างดี
3. ความสามารถในการตีความ ในการอ่านผู้อ่านจะต้องสามารถบอกถึงจุดมุ่งหมายของบทอ่านได้ นอกจากนี้ต้องเข้าใจถึงวิธีการเรียบเรียงเนื้อหา เข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างประโยคต่าง ๆ และสามารถติดตามความคิดของผู้เขียนได้อีกด้วย
4. ความรู้รอบตัวของผู้อ่าน ความรู้ต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นเรื่องเกี่ยวกับวิถีชีวิต วัฒนธรรม เศรษฐกิจ การเมือง กีฬา ตลอดจนประสบการณ์ต่าง ๆ ที่ผู้อ่านสามารถนำมาสัมพันธ์กับบทอ่านได้ เพื่อสร้างความเข้าใจในการอ่าน

คริสทีน คาสานาฟ (Christine Casanave , 1987 : 2 - 3) ได้ให้ข้อเสนอแนะว่า การอ่านที่ประสบความสำเร็จนั้น จะต้องประกอบด้วยองค์ประกอบต่อไปนี้ คือ

1. ความสามารถในการถอดรหัสของผู้อ่าน หรือความสามารถในการเข้าใจหรือตีความหมายตัวอักษรที่ผู้เขียนนำเสนอไว้ในงานเขียนนั้น
2. ความเหมาะสมของบทอ่าน ซึ่งหมายถึง บทอ่านที่เขียนโดยใช้โครงสร้างไวยากรณ์ที่ผู้เขียนคุ้นเคย
3. ความสอดคล้องระหว่างความรู้เดิมและความรู้ใหม่ของผู้อ่านในบทอ่านนั้น
4. ความสามารถในการคิดค้นหาวิธีการแก้ปัญหาข้อสงสัยของผู้อ่าน

เดวิด นูแนน (David Nunan , 1989 :35) กล่าวถึงองค์ประกอบของความสามารถในการอ่านว่าประกอบด้วย

1. ความสามารถในการเชื่อมโยงคำ เช่น เชื่อมโยงเสียงกับตัวอักษร
2. ความรู้ทางด้านไวยากรณ์เพื่อช่วยในการตีความ
3. ความรู้เกี่ยวกับเทคนิควิธีต่าง ๆ ในการอ่าน
4. ความสามารถในการนำความรู้เดิมมาสัมพันธ์กับเรื่องที่อ่าน
5. ความสามารถที่จะทราบถึงจุดประสงค์หรือหน้าที่ของประโยคแต่ละประโยค หรือส่วนต่าง ๆ ของบทอ่าน แม้ว่าบางครั้งผู้เขียนจะไม่กล่าวไว้โดยตรง

สรุปได้ว่า องค์ประกอบที่สำคัญของความสามารถในการอ่าน ได้แก่ ความรู้ทางด้านภาษาที่ผู้อ่านมีอยู่ ไม่ว่าจะเป็นด้านโครงสร้าง ไวยากรณ์ คำศัพท์ ประสบการณ์เดิม ความสามารถในการตีความ สรุปความ โดยที่ผู้อ่านจะนำองค์ประกอบเหล่านั้นมาหลอมรวมกัน เพื่อจะได้เข้าใจเนื้อหาของเรื่องทีอ่าน ตลอดจนแนวคิดและวัตถุประสงค์ของผู้เขียนได้ตรงตามวัตถุประสงค์ของผู้เขียน

2.7 ระดับความสามารถในการอ่าน

ระดับความสามารถในการอ่านเป็นพฤติกรรมที่แสดงว่าผู้อ่านสามารถเข้าใจในสิ่งที่อ่าน มีผู้แบ่งลักษณะพฤติกรรมที่แสดงว่าผู้อ่านสามารถเข้าใจในสิ่งที่อ่านไว้เป็นระดับต่าง ๆ ดังนี้ คือ

แฟรงค์ สมิท (Frank Smith, 1969 : 196) แบ่งการอ่านออกเป็น 4 ระดับ คือ

1. ความเข้าใจตามตัวอักษร ในระดับนี้มักไม่ต้องใช้ทักษะการคิด เป็นการระลึกเอาจากความจำ
2. การตีความ ในระดับนี้ต้องใช้ทักษะการคิดประเภทต่าง ๆ เช่น การหาข้อมูลเสริมจากที่ไม่มีให้ตรงกับการสรุป การใช้เหตุผล การเปรียบเทียบ การหาความสัมพันธ์ เป็นต้น
3. การอ่านขั้นวิจารณ์ เป็นการประเมินค่าการตัดสินใจด้านคุณภาพ คุณค่า ความถูกต้อง และความเป็นจริงของสิ่งที่อ่าน เป็นการอ่านที่ผู้อ่านมีปฏิกิริยาได้ตอบต่อสิ่งที่อ่านโดยใช้ประสบการณ์
4. การอ่านอย่างสร้างสรรค์ ระดับนี้ผู้อ่านจะคิดขยายความเกินออกไปจากเนื้อหา เพื่อให้ได้ความคิดใหม่

มาร์ธา ดอลแมน และคณะ (Martha Dallman and others , 1974 :166) ได้จำแนกระดับความสามารถในการอ่านออกเป็น 3 ระดับ คือ

1. ระดับความเข้าใจข้อเท็จจริง หมายถึง ความเข้าใจเรื่องทีอ่านตามตัวหนังสือที่เขียนไว้
2. ระดับความเข้าใจขั้นตีความ คือ ความสามารถในการอธิบายสิ่งที่อ่าน รวบรวมข้อมูลเพื่อประกอบการทำความเข้าใจเรื่องทีอ่าน
3. ระดับความเข้าใจขั้นประเมินค่า คือ ความสามารถในการประเมินค่าสิ่งทีอ่านมาโดยอาศัยความรู้ และประสบการณ์ของการอ่านพิจารณาตัดสินว่า ชิ้นสรุปของผู้เขียนถูกต้องหรือไม่ อย่างไร

ลูว์ อี เบอร์ไมสเตอร์ (Lou E. Burmeister, 1974 : 147-148) ได้แบ่งความสามารถในการอ่านโดยดัดแปลงจากลำดับชั้นการเรียนรู้ของ เบนจามิน เอส บลูม (Benjamin S.Bloom) โดยแบ่งความสามารถในการอ่านออกเป็น 7 ระดับคือ

1. ระดับความจำ เป็นการจำในสิ่งที่ผู้เขียนคิดไว้ ได้แก่ การจำเกี่ยวข้อเท็จจริง วัน เดือน ปี คำจำกัดความ ใจความสำคัญของเรื่อง ลำดับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น
2. ระดับการแปลความหมาย เป็นการนำเอาข้อความหรือสิ่งที่รู้ไปแปลเป็นรูปอื่น เช่น การแปลจากภาษาหนึ่งไปเป็นอีกภาษาหนึ่ง
3. ระดับการตีความ คือ ความเข้าใจหรือมองเห็นความสัมพันธ์ของสิ่งต่าง ๆ ที่ผู้เขียนมิได้ระบุไว้โดยตรง เช่น การเข้าใจสาเหตุของเรื่องทีอ่านแม้ว่าจะได้อ่านเฉพาะผลของเรื่อง การคาดการณ์ไว้ล่วงหน้าได้ว่าจะเกิดเหตุการณ์อะไรขึ้นต่อไป
4. ระดับการประยุกต์ใช้ คือความสามารถในการเข้าใจหลักการ และสามารถนำหลักการนั้น ๆ ไปประยุกต์ใช้จนพบความสำเร็จ คือสามารถนำไปปฏิบัติได้ในชีวิตจริง
5. ระดับการวิเคราะห์ คือความสามารถในการแยกแยะส่วนประกอบย่อย ๆ เข้าด้วยกันเป็นส่วนใหญ่ได้ เช่นการวิเคราะห์คำประพันธ์ต่าง ๆ เช่นการสังเกต จังหวะอารมณ์ความรู้สึก เป็นต้น
6. ระดับการสังเคราะห์ คือความสามารถในการนำความคิดเห็นที่ได้จากที่ต่าง ๆ ในสิ่งที่อ่านมาผสมผสานกันและจัดเรียงใหม่
7. ระดับการประเมินผล คือความสามารถในการวางเกณฑ์และตัดสินเกี่ยวกับสิ่งที่อ่านโดยอาศัยเกณฑ์ที่วางไว้เป็นหลักฐาน

วิลมา มิลเลอร์ (Wilma Miller , 1977 : 137 - 138) แบ่งระดับของความสามารถในการอ่านไว้ 4 ระดับ ดังนี้

1. ระดับความเข้าใจตามตัวอักษรหรือข้อเท็จจริง ประกอบด้วย ความสามารถในการตอบคำถามที่ผู้อ่านสามารถค้นพบรายละเอียดได้จากเรื่องที่อ่าน
2. ระดับความเข้าใจแบบตีความสรุปลงความเห็น เป็นการอ่านที่แสดงออกโดยการตีความ การหาข้อสรุปขยายและทำนายสิ่งที่จะเกิดขึ้นตาม
3. ระดับการอ่านอย่างมีวิจารณญาณ เป็นการประเมินค่าหรือตัดสินสิ่งที่อ่านด้วยเกณฑ์ที่ผู้อ่านกำหนดขึ้น โดยอาศัยประสบการณ์เดิม เทียบได้กับวัตถุประสงค์ทางการศึกษาในระดับประเมินผล

4. ระดับการอ่านอย่างสร้างสรรค์ เป็นการอ่านที่สามารถนำสิ่งที่ได้จากการอ่านไปประยุกต์ใช้กับชีวิตประจำวัน จึงมีชื่อเรียกอีกอย่างว่าการอ่านประยุกต์ (Applied Reading) หรือการอ่านอย่างบูรณาการ (Integrative Reading)

ทริเซีย อีแวนส์ (Tricia Evans 1982 อ้างถึงใน ศิริอร รัตนอุดม 2527 : 14-15) แสดงให้เห็นว่า ความสามารถในการอ่านมิได้จำกัดอยู่เพียงการตอบคำถามให้ถูกต้องเท่านั้น แต่หมายถึงความเข้าใจ 2 ระดับคือ

1. ระดับต่ำ ความเข้าใจในระดับนี้จะเกิดก็ต่อเมื่อผู้อ่านพอใจกับสิ่งที่ตนอ่าน เข้าใจความหมายและมีมโนทัศน์อย่างถูกต้องตามหลักไวยากรณ์
2. ระดับสูง นักเรียนจะต้องจับใจความสำคัญให้ได้ เข้าใจถึงแก่นของแนวคิดที่แฝงอยู่ และสามารถเปรียบเทียบแนวความคิดเหล่านี้กับสิ่งที่เขาเคยรู้มาแล้วเพื่อที่จะรับเอาสาระสำคัญ และแนวคิดมาผสมผสานเป็นมโนคติทั้งใหม่และเก่าเข้าด้วยกัน

จูดี้ เรย์เกอร์ (Judy Raygor, 1985 : 145) แบ่งระดับความเข้าใจในการอ่านเป็น 3 ระดับ ดังนี้

1. ความเข้าใจระดับตัวอักษร คือ ความสามารถในการเข้าใจเรื่องของคำ และความคิดของผู้เขียน
2. ความเข้าใจระดับตีความ คือ ผู้อ่านไม่เพียงแต่รู้สิ่งที่ผู้เขียนเขียนเท่านั้น แต่สามารถโยงไปถึงความสัมพันธ์ต่าง ๆ ของเรื่องได้ สามารถเปรียบเทียบข้อเท็จจริงต่าง ๆ ในเรื่องกับประสบการณ์ส่วนตัวได้ สามารถเข้าใจลำดับเหตุการณ์ต่าง ๆ มองเห็นความสัมพันธ์ระหว่างเหตุและผล และสามารถตีความข้อความทั่ว ๆ ไปได้
3. ความเข้าใจระดับการนำไปใช้ คือ ผู้อ่านสามารถประเมินความคิดของผู้เขียนได้ ไม่ว่าจะผู้อ่านจะยอมรับหรือปฏิเสธความคิดเห็นนั้นก็ตาม และผู้อ่านสามารถนำความคิดเห็นนั้นไปประยุกต์ใช้กับสถานการณ์ใหม่ได้

นอกจากนี้ นักการศึกษาไทยได้แบ่งระดับความสามารถในการอ่านไว้ ดังนี้

นพรัตน์ สรวายสุวรรณ (2527 : 123) อ้างถึงความสามารถในการอ่านตามแนวคิดซึ่งได้ดัดแปลงมาจาก Bloom's Taxonomy ซึ่งกล่าวถึงระดับต่าง ๆ ของความสามารถในการอ่าน ดังนี้

1. ระดับความจำ คือ การที่ผู้อ่านจำในสิ่งที่ผู้เขียนกล่าวไว้ ซึ่งได้แก่ การจำ หรือการเข้าใจเกี่ยวกับข้อเท็จจริง วันที่ คำจำกัดความ คำสำคัญของเรื่อง คำสั่งหรือลำดับเหตุการณ์ ในเรื่องที่อ่าน
2. ระดับแปลความ คือ การนำเอาข้อความหรือสิ่งที่เข้าใจไปแปลเป็นรูปอื่น เช่น การแปลภาษาหนึ่งเป็นอีกภาษาหนึ่ง การถอดข้อความจากคำจำกัดความ หรือข้อความจากการนำใจความสำคัญของเรื่องไปแปลเป็นรูปแผนที่ แผนภูมิ เป็นต้น
3. ระดับการตีความ คือ การอ่านที่ผู้อ่านสามารถเข้าใจสิ่งที่ผู้เขียนไม่ได้เขียนไว้ เช่น เมื่อได้เหตุมาแล้วหาผลได้ สามารถทำนายเหตุการณ์ต่อไปได้ จับใจความของเรื่องได้ หรือสรุปความจากสิ่งที่กล่าวโดยทั่ว ๆ ไป และสามารถมองเห็นภาพพจน์ในสิ่งที่อ่านได้
4. ระดับการประยุกต์ใช้ เป็นการเข้าใจหรือมองเห็นหลักการแล้วนำไปประยุกต์ใช้จนประสบความสำเร็จได้
5. ระดับการวิเคราะห์ คือ ความสามารถในการอ่าน แยกแยะส่วนประกอบย่อย ๆ ที่ประกอบกันเข้าเป็นส่วนใหญ่ได้ เช่น การวิเคราะห์การโฆษณาชวนเชื่อ แยกแยะบทประพันธ์ ตรวจสอบการใช้เหตุผลผิด ๆ และการแสดงความคิดเห็นในสิ่งที่อ่านได้
6. ระดับการสังเคราะห์ คือ การนำเอาความคิดเห็นที่ได้จากการอ่านมาผสมผสานกันแล้วจัดเรียงใหม่ได้
7. ระดับการประเมินผล คือ ความสามารถในการวางเกณฑ์และตัดสินสิ่งที่อ่าน โดยอาศัยหลักเกณฑ์ที่ตั้งไว้เป็นบรรทัดฐาน เช่น เรื่องราวที่อ่านมีอะไรบ้างที่เป็นจริง อะไรบ้างที่เป็นจินตนาการ อะไรบ้างที่เป็นความคิดเห็น และอะไรบ้างที่เป็นความเชื่อของเรื่องที่อ่าน เป็นต้น

จากการแบ่งระดับความสามารถในการอ่านข้างต้น พบว่า ทุกแนวคิดมีความเหมือนกัน คือ แบ่งความสามารถในการอ่านไปตามลำดับจากง่ายไปหายาก หรือจากไม่ซับซ้อนไปสู่ความซับซ้อนขึ้น โดยเริ่มจากระดับทำความเข้าใจความหมายไปตามตัวอักษรในบทอ่าน ระดับใช้ความคิดแยกแยะตีความหมายให้เข้าใจความคิดผู้เขียนที่แฝงไว้ ซึ่งไม่ได้กล่าวออกมาไว้โดยตรง ไปจนถึงความสามารถในระดับสูง คือ การใช้วิจารณญาณในการไตร่ตรองด้วยเหตุด้วยผลแล้วประเมินค่าสิ่งที่อ่าน จนถึงการนำคุณค่าที่ได้รับไปสร้างสรรค์ต่อไป

2.8 การวัดและประเมินผลความสามารถในการอ่าน

การวัดและประเมินผลความสามารถในการอ่าน มีความสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งในการเรียนการสอน เพราะช่วยให้ผู้เรียนผู้สอนได้ทราบว่า การเรียนการสอนนั้นมีประสิทธิภาพ หรือบรรลุตามเป้าหมายที่วางไว้มากน้อยเพียงใด

ได้มีผู้กล่าวถึงการวัดและประเมินผลความสามารถในการอ่าน ดังนี้

สุนันทา มั่นเศรษฐวิทย์ (2534 : 95-96) ได้กล่าวถึง เกณฑ์การวัดและประเมินผลความสามารถในการอ่าน ดังนี้ "นักจิตวิทยาการอ่านได้นำหลักการของ B.S. Bloom มาประยุกต์ใช้ในการฝึกอ่านและประเมินผลการอ่าน มีทั้งหมด 6 ชั้น คือ ความจำ ความเข้าใจ การนำไปใช้ การวิเคราะห์ การสังเคราะห์ และการประเมินค่า แต่ละชั้นมีลำดับขั้นการคิดที่แตกต่างกัน ชั้นที่ 1-3 เป็นการคิดเบื้องต้น เป็นจุดมุ่งหมายเบื้องต้นของพฤติกรรมการคิดที่แตกต่างกัน ชั้น 4-6 เป็นการคิดขั้นสูงของพฤติกรรมการอ่าน ซึ่งผู้อ่านต้องมีพื้นฐาน 3 ชั้นต้นมาก่อนแล้วเป็นอย่างดีด้วย เกณฑ์ในการวัดผลการอ่าน ตามหลักการของ Bloom มีดังนี้

1. วัดความจำ คือ อธิบายข้อเท็จจริงเกี่ยวกับเนื้อเรื่อง บอกคำจำกัดความต่าง ๆ
2. วัดความเข้าใจ คือ จับใจความสำคัญ สรุปสาระสำคัญของเรื่อง เข้าใจจุดมุ่งหมาย ความคิดเห็นของผู้เขียน
3. วัดการนำไปใช้ คือ ประยุกต์ใช้ความรู้จากการอ่านกับเหตุการณ์ใหม่ ๆ การแก้ปัญหา การยกตัวอย่าง หรือการนำตัวอย่างหรือหลักการนั้น ๆ ไปใช้ในชีวิตประจำวัน
4. วัดการวิเคราะห์ คือ บอกความสัมพันธ์ในเชิงเหตุและผล การลำดับเหตุการณ์ในเรื่องการวิเคราะห์โวหารในการเขียน การวิเคราะห์วัตถุประสงค์หรือเจตนาของผู้เขียน
5. การวัดสังเคราะห์ คือ สรุปเรื่องราวหรือเหตุการณ์นั้น ๆ เป็นมโนทัศน์ คติสำนวนสุภาษิต ตลอดจนคาดคะเนหรือทำนายผลที่คาดว่าจะเกิดตามมาจากเหตุการณ์ หรือการกระทำนั้นบนพื้นฐานของข้อมูลที่มีอยู่
6. วัดการประเมินค่า คือ การตัดสินคุณค่าของงานเขียนเรื่องใดเรื่องหนึ่ง ด้าน ข้อคิด คุณค่า ทรรศนะของผู้เรียน ความน่าเชื่อถือ ความเป็นไปได้ของเหตุการณ์ การกระทำของบุคคล หรือตัวละคร ตลอดจนการประเมินข้อเท็จจริงและข้อคิดเห็นจากข้อเขียนนั้น ๆ

นอกจากนี้ ได้มีนักการศึกษาอื่นกล่าวถึงเกณฑ์ในการวัดผลความสามารถในการอ่านไว้ คือ

อัจฉรา วงศ์ไธธร (2539 : 88) กล่าวถึงเกณฑ์การกำหนดความสามารถทางการอ่านไว้ ดังนี้

1. ความสามารถในการเรียบเรียงความ การอ่านแล้วเข้าใจความได้ สามารถเรียบเรียงถ้อยคำใหม่ให้ได้ใจความคงเดิม

2. ความสามารถในการอ่านข้อมูลที่เป็นรายละเอียด และโยงความสัมพันธ์ของรายละเอียดนั้น ๆ

3. ความสามารถในการอ่านจับใจความสำคัญ เช่น การระบุใจความสำคัญของเรื่องที่อ่าน การแปลความ การสรุปความ ฯลฯ

4. ความสามารถในการวิเคราะห์และประเมินผลความสัมพันธ์ของเรื่อง
สุนทรียศาสตร์ของการใช้ภาษา ซึ่งผู้อ่านสามารถใช้ความรู้ด้านศัพท์ ไวยากรณ์ ความเข้าใจสิ่งที่อ่าน และความรู้เกี่ยวกับรูปแบบลีลา ภาษาที่ใช้ในบทอ่านเป็นตัวกระตุ้น วิเคราะห์ ประเมิน และสรุปได้ว่า สารที่อ่านนั้นเป็นสารประเภทใด ลีลาภาษาเป็นอย่างไร เจตนาหรือทัศนคติของผู้เขียนที่แฝงอยู่เป็นอย่างไร เป็นต้น

เดวิด แฮริส (David Harris, 1969 : 120) กล่าวถึงเกณฑ์การทดสอบความสามารถในการอ่านว่า ควรให้ครอบคลุมความสามารถในการอ่าน 3 ด้าน ดังนี้

1. ด้านภาษาและสัญลักษณ์ (Language and Graphic Symbols) ความสามารถในการด้านนี้ คือ ความสามารถในการเข้าใจความหมายของคำที่ปรากฏในบทอ่าน รู้จักเดาความหมายของคำจากบริบท เข้าใจระบบคำ และโครงสร้างประโยค เข้าใจข้อความยาว ๆ และเข้าใจสัญลักษณ์ทางภาษา เช่น เครื่องหมายต่าง ๆ การย่อหน้า เป็นต้น

2. ด้านความคิด (Ideas) ความสามารถในการด้านนี้ คือ สามารถระบุจุดประสงค์ของผู้เขียน ความคิดสำคัญของข้อความที่อ่าน สามารถเข้าใจความคิดย่อยที่มาสนับสนุน สามารถสรุปและอนุมานจากสิ่งที่อ่านได้

3. ด้านอารมณ์ และลีลาของเนื้อหาที่อ่าน (Tone and Style) ความสามารถในการด้านนี้คือ สามารถบอกถึงทัศนคติของผู้เขียนต่อเรื่องที่อ่านและต่อผู้อ่านได้ เข้าใจอารมณ์ของเรื่อง และสามารถบอกวิธีและแนวการเขียนของผู้เขียน

นอกจากนี้ ได้มีนักการศึกษากล่าวถึง ขั้นตอน วิธีการ และลักษณะของแบบทดสอบวัดความสามารถในการอ่านไว้ ดังนี้

จรรยา บุญปลั่ง (2539 : 91-92) ได้สรุปขั้นตอนการวัดทักษะการอ่านตามขั้นตอนการสอนและการวัดผลโดยทั่ว ๆ ไปว่า ควรประกอบด้วย

ขั้นที่ 1 กำหนดคุณลักษณะที่ต้องการวัด เช่น ความสามารถในการอ่านภาษาไทย จะต้องกำหนดว่าประกอบด้วยความสามารถใดบ้าง เช่น การจับใจความสำคัญการแยกข้อเท็จจริงจากความคิดเห็น การประเมินคุณค่าของเรื่องที่อ่าน เป็นต้น

ขั้นที่ 2 กำหนดวิธีการที่จะวัดคุณลักษณะนั้น ๆ โดยการกำหนดเครื่องมือที่จะวัด หรือแบบทดสอบ เช่น กำหนดว่าจะใช้แบบทดสอบชนิดใด ๆ เพื่อจะใช้วัดคุณลักษณะที่ต้องการได้ครอบคลุม

ขั้นที่ 3 กำหนดมาตรการและเกณฑ์ของคะแนนที่ได้จากการวัดคุณลักษณะ เช่น ข้อสอบที่ถูกควรจะได้คะแนนเท่าใด และเทคนิคทั่วไปที่ใช้วัดทักษะการอ่าน ก็คือ การให้นักเรียนอ่านเนื้อเรื่องที่ยกมา และวัดความเข้าใจของนักเรียนโดยการถามประเด็นที่สำคัญ ๆ ในเรื่อง และให้นักเรียนเลือกคำตอบจากตัวเลือกหลาย ๆ ตัวเพื่อทดสอบดูว่านักเรียนมีความเข้าใจในเรื่องนั้นเพียงใด โดยหลักในการเลือกข้อความเพื่อนำมาทำแบบทดสอบ มีดังนี้

1. ความยาว เนื่องจากว่าแบบทดสอบนั้นจะมีข้อความต่าง ๆ หลายประเภท ฉะนั้นแต่ละเรื่องควรเป็นเรื่องสั้น ๆ ประมาณ 100-250 คำ โดยให้มีใจความเพียงพอสำหรับตั้งคำถามได้ 6-8 ข้อ

2. เนื้อเรื่อง ควรเป็นเรื่องหลายชนิดรวมกัน เช่น ชีวิตประวัติ นวนิยาย และบทความ เนื้อเรื่องที่ยกมาควรเป็นเรื่องที่มีความสมบูรณ์ในตัว ไม่ต้องอ่านเพิ่มเติมจากที่อื่นอีก และเนื้อเรื่องต้องไม่เป็นเรื่องที่รู้กันโดยทั่วไป ซึ่งนักเรียนสามารถจะตอบคำถามได้โดยไม่ต้องอ่านเนื้อเรื่องเลย

3. ภาษาที่ใช้ ถ้าเนื้อเรื่องประกอบด้วยคำศัพท์หรือโครงสร้างที่ยุ่งยากจนเกินไป ผู้ออกแบบทดสอบควรดัดแปลงให้เหมาะสมกับระดับความสามารถของผู้สอบ และควรตั้งคำถามอย่างชัดเจน

สุจริต เพียรชอบและสายใจ อินทร์มพรรย์ (2539 : 346) ได้ให้ข้อเสนอแนะในการวัดและประเมินผลการเรียนการสอนภาษาไทยซึ่งรวมความสามารถในการอ่านไว้ด้วยนั้นว่า "เพื่อให้การวัดผลครอบคลุมเนื้อหาในหลักสูตรได้อย่างทั่วถึง ควรจะได้ออกข้อสอบเป็นแบบปรนัย (objective) และเป็นแบบเลือกตอบ (multiple choices) ซึ่งถ้าจะให้ดีควรเป็นแบบ 5 ตัวเลือก หรืออย่างน้อยก็เป็น 4 ตัวเลือก ทั้งนี้เพื่อช่วยให้ครูถามได้มากขึ้น และการตรวจให้คะแนนก็ดำเนินไปได้โดยง่าย

วิสาข์ จิตวิตร์ (2541 : 295-311) กล่าวถึงการวัดและประเมินผลការอ่าน สรุปได้
ว่า การวัดและประเมินผลការอ่าน แบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ

1. การวัดผลอย่างเป็นทางการ (Formal Measures) คือ การทดสอบอย่างมีระบบ โดยให้นักเรียนทำข้อสอบที่สร้างไว้ ในช่วงเวลาที่กำหนด
2. การวัดผลอย่างไม่เป็นทางการ (Informal Measures) เป็นกระบวนการเก็บข้อมูล หลากหลายรูปแบบ ซึ่งดำเนินไปพร้อมกับกระบวนการเรียนการสอน โดยครูสามารถเก็บข้อมูลผลสัมฤทธิ์ในการอ่านได้จากการมีปฏิสัมพันธ์กับนักเรียน เช่น การใช้แบบฟอร์มต่าง ๆ ในการสังเกต ในชั้นเรียน การพูดคุยกับนักเรียน การเขียนบันทึกประจำวันของนักเรียน การให้ผู้เรียนประเมินตนเอง เป็นต้น

โรเจอร์ เลนนอน (Roger Lennon , 1972 : 26 - 31) ได้กล่าวถึงองค์ประกอบในการวัดและประเมินผลความสามารถในการอ่านไว้ดังนี้

1. ความรู้เกี่ยวกับคำโดยทั่ว ๆ ไป หมายถึง ความรู้เกี่ยวกับคำและขอบเขตของคำศัพท์ ซึ่งอาจกล่าวได้ว่า ความชำนาญในการใช้คำเป็นสิ่งสำคัญประการแรก ที่จะนำไปสู่การบรรลุถึงความสามารถระดับสูงของทักษะการอ่านทุกชนิด
2. ความเข้าใจเรื่องราวที่ปรากฏอย่างชัดเจน เช่น การรู้ตำแหน่งของข้อความที่กล่าวถึงอย่างเจาะจง การเข้าใจความหมายตามตัวอักษร และความสามารถในการติดตามเรื่องทีอ่านตามลำดับ อาจกล่าวได้ว่า แบบสอบอ่านที่ยอมรับกันเป็นจำนวนมาก มักจะวัดความสามารถในการอ่านทางด้านนี้มากกว่าด้านอื่น ๆ
3. ความเข้าใจความหมายที่แฝงอยู่ รวมถึงความมีเหตุผลในการอ่าน ความสามารถในการให้ข้อคิดเห็นเกี่ยวกับเรื่องที่อ่าน ตลอดจนสามารถคาดการณ์เกี่ยวกับผลที่ตามมา การเข้าใจความและการจัดลำดับของคำจากเนื้อเรื่อง ทราบถึงความคิดสำคัญและการจัดลำดับความคิด เข้าใจความหมายที่แฝงอยู่ของข้อความที่อ่าน โดยการได้ข้อสรุปหรือหลักเกณฑ์จากเรื่องที่อ่าน อย่างไรก็ตามการที่จะได้ความหมายที่แฝงจากเรื่องที่อ่านนั้น ผู้อ่านจะต้องเข้าใจความหมายตามตัวอักษร หรือความหมายที่ปรากฏให้เห็นอย่างชัดเจนก่อน
4. ความซาบซึ้ง หมายถึง ความสามารถในการทราบถึงความตั้งใจหรือจุดมุ่งหมายของผู้เขียน ทราบถึงอารมณ์ หรือน้ำเสียงของเรื่อง ความสามารถในการเข้าใจกลไกทางวรรณคดี จนกระทั่งผู้อ่านเข้าใจความคิดของผู้เขียน

เจ ฮีตัน (J. Heaton, 1979 : 103 - 110) ได้ให้แนวทางในการวัดความสามารถในการอ่านว่าควรครอบคลุมสิ่งต่าง ๆ ดังนี้

1. ความหมายของคำศัพท์ หรือกลุ่มคำที่ปรากฏในข้อความหรือบริบท
2. ความหมายของประโยคในโครงสร้างต่าง ๆ โดยกำหนดประโยคมาให้ 1 ประโยค แล้วให้เลือกประโยคเทียบเคียงที่มีความหมายตรงกับประโยคที่กำหนดให้มา
3. ใจความสำคัญหรือใจความหลักของเรื่องที่อ่าน
4. รายละเอียดในเนื้อเรื่อง
5. ความสัมพันธ์ของใจความในเนื้อเรื่อง
6. การสรุปเรื่องและตีความหมายของเรื่องที่ไม่ปรากฏอยู่ในข้อความหรือบริบท

แมรี ฟินอคเชียโร และซิดนีย์ ซาโกะ (Mary Finocchiaro and Sydney Sako, 1983 : 97-98) อธิบายถึงแบบทดสอบที่ใช้ในการประเมินผลความสามารถในการอ่านว่า มีอยู่ 3 แบบ คือ

1. แบบทดสอบอัตนัย ได้แก่ แบบทดสอบความเรียง โดยให้ผู้เรียนตอบคำถามจากเรื่องที่อ่าน โดยเขียนคำตอบเป็นประโยคหรือข้อความยาว ๆ
2. แบบทดสอบปรนัย ได้แก่ แบบทดสอบแบบเลือกตอบ แบบถูกผิด แบบเติมคำ เป็นต้น
3. แบบทดสอบกึ่งปรนัย ได้แก่ แบบทดสอบที่ต้องการคำตอบสั้น ๆ ให้เติมหรือต่อให้สมบูรณ์ให้คะแนนโดยผู้สอนหรือผู้ทดสอบที่มีความสามารถในการประเมินผล

สรุปได้ว่า การวัดและประเมินผลความสามารถในการอ่านอาจทำได้หลายวิธี ซึ่งผู้ประเมินจะต้องเลือกการประเมินที่เหมาะสมกับจุดประสงค์การเรียนการสอน เพื่อสามารถวัดและประเมินความสามารถผู้เรียนได้อย่างถูกต้อง และมีประสิทธิภาพมากที่สุด

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้นำแนวคิดเกี่ยวกับความสามารถในการอ่านของลูว์ อี เบอริไมสเตอร์ (Lou E. Bermeister 1974 :147-148) และมาร์ธา ดัลแมนและคณะ (Martha Dallman and other 1984 : 408-411) มาปรับเป็นระดับความสามารถในการอ่านบัณฑิตภาษาไทย เพื่อให้สามารถนำมาใช้ในการเรียนการสอนอ่านภาษาไทย ให้มีประสิทธิภาพและตรงตามหลักสูตรมากยิ่งขึ้น ดังมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. การอ่านจับใจความ (reading comprehension) คือ การอ่านที่นักเรียนทำความเข้าใจกับเนื้อหาสาระที่ผู้เขียนกล่าวออกมาโดยตรง เช่น การอ่านเพื่อหาใจความหลัก การจับใจความสำคัญ และการเรียงลำดับเหตุการณ์

2. การอ่านเพื่อตีความ (reading interpretation) เป็นการอ่านที่นักเรียนสามารถอธิบายสิ่งที่อ่านได้และทำความเข้าใจความหมายของข้อความในสิ่งที่ผู้เขียนไม่ได้ระบุเอาไว้หรือกล่าวถึงโดยตรง ซึ่งนักเรียนต้องใช้ข้อมูลจากการอ่านจับใจความ มาพิจารณาตัดสินข้อความที่ผู้เขียนไม่ได้ระบุเอาไว้เช่น การสรุปและรวบรวมเรื่องที่อ่าน การรู้ความหมายโดยทั่วไปของเรื่องที่อ่าน การคาดคะเนเหตุการณ์ล่วงหน้า การเข้าใจสำนวนภาษา การเปรียบเทียบ และการบ่งบอกอุปนิสัยของตัวละคร

3. การอ่านเพื่อวิพากษ์วิจารณ์ (critical reading) เป็นการอ่านที่นักเรียนต้องพิจารณาตัดสินประเมินค่าสิ่งที่ผู้เขียนกล่าวออกมา ซึ่งเป็นความสามารถในการอ่านที่ผู้อ่านต้องอ่านทำความเข้าใจความคิดและวัตถุประสงค์ของผู้เขียน เช่น การแยกแยะข้อเท็จจริง การประเมินค่า และการชี้วัตถุประสงค์ของผู้แต่ง

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยในประเทศ

1. งานวิจัยเกี่ยวกับรูปแบบการสอนอ่าน

จากการศึกษาค้นคว้างานวิจัยเกี่ยวกับรูปแบบการสอนอ่าน พบว่ายังไม่มียานวิจัยในประเทศที่เกี่ยวข้องกับรูปแบบการสอนอ่านแบบสนทนาโดยตรง ผู้วิจัยจึงได้รวบรวมงานวิจัยในประเทศที่เกี่ยวข้องกับการสอนอ่านในรูปแบบอื่นที่นำมาพัฒนาความสามารถในการอ่านดังนี้

ชินสุมน สุขพันธ์ (2533:50 - 55) วิจัยเรื่อง การเพิ่มความสามารถในการอ่านภาษาไทยของนักเรียนไทยชาวเลชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ด้วยวิธีการฝึกอ่านแบบใช้กิจกรรมชี้แนะให้คิด การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อเพิ่มความสามารถในการอ่านภาษาไทยของนักเรียนไทยชาวเล ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สอง กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนโรงเรียนเกาะสิเหร่ และโรงเรียนสว่างอารมณ์ อำเภอเมือง จังหวัดภูเก็ต จำนวน 64 คน แบ่งเป็นกลุ่มที่ได้รับการฝึกการอ่านแบบใช้กิจกรรมชี้แนะให้คิด 32 คน และกลุ่มที่ได้รับเรื่องสำหรับอ่านด้วยตนเองเพียงอย่างเดียว 32 คน ทำการฝึกจำนวน 19 ครั้ง ครั้งละ 1 ชั่วโมง เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้การทดสอบวัดความสามารถในการอ่าน ก่อนและหลังการทดลอง วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการทดสอบค่าที (t-test) ผลการวิจัยพบว่า หลังจากฝึกการอ่านของกลุ่มที่ได้รับการฝึกอ่านแบบใช้กิจกรรมที่ชี้แนะให้คิด ได้คะแนนความสามารถในการอ่าน สูงกว่าก่อนเข้ารับการฝึกอ่านเข้าใจความอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และหลังจากได้รับการฝึกแล้วกลุ่มที่ได้รับการฝึกอ่านเข้าใจความด้วยวิธีการอ่านแบบใช้กิจกรรมชี้แนะให้คิด ได้คะแนนความสามารถในการอ่านสูงกว่ากลุ่มที่อ่านเรื่องด้วยตนเองเพียงอย่างเดียวอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

นภดล ปุชูประเสริฐ (2533: 10 -18) วิจัยเรื่อง การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ในการอ่านเพื่อความเข้าใจภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่เรียนด้วยการอภิปรายและการทำแผนผังสรุปโยงเรื่องที่อ่าน การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ในการอ่านเพื่อความเข้าใจภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่เรียนด้วยการอภิปรายและการทำแผนผังสรุปโยงเรื่องที่อ่าน กลุ่มตัวอย่างประชากรเป็นนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนพานทอง จังหวัดชลบุรี จำนวน 80 คน ซึ่งได้มาจากการสุ่มแบบเจาะจง โดยแบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม กลุ่มละ 40 คน คือกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมจากการทดสอบความมีนัยสำคัญของค่ามัชฌิมเลขคณิตของคะแนนวิชาภาษาอังกฤษหลัก 4 ด้วยค่าที (t-test) พบว่า นักเรียนทั้งสองกลุ่มมี พื้นฐานความรู้วิชาภาษาอังกฤษไม่แตกต่างกัน กลุ่มทดลองเรียนด้วยการทำแผนผังสรุปโยงเรื่องที่อ่าน ส่วนกลุ่มควบคุมเรียนด้วยการอภิปรายใช้เวลาในการเรียน 6 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 2 คาบ ผู้วิจัยทำการทดสอบเพื่อวัดผลสัมฤทธิ์ในการอ่านของนักเรียนทั้งสองกลุ่มทุกครั้งที่สิ้นสุดการเรียนในแต่ละคาบ โดยใช้แบบสอบที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น แล้ววิเคราะห์ข้อมูลที่เก็บรวบรวมโดยใช้ค่าที (t-test) ผลการวิจัยพบว่า ผลสัมฤทธิ์ในการอ่านเพื่อความเข้าใจภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่เรียนด้วยการทำแผนผังสรุปโยงเรื่องที่อ่านสูงกว่านักเรียนที่เรียนด้วยการอภิปรายอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01

จันทรา จรพงษ์ (2534: 89 -92) วิจัยเรื่อง ผลของการฝึกควบคุมกระบวนการอ่าน โดยการแลกเปลี่ยนบทบาทที่มีต่อความสามารถในการอ่านของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่ด้อยความสามารถในการอ่าน การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาผลของการฝึกควบคุมกระบวนการอ่าน โดยการแลกเปลี่ยนบทบาทที่มีต่อความสามารถในการอ่านของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่ด้อยความสามารถในการอ่าน กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนเจ้าพระยาวิทยาคมน กรุงเทพมหานคร จำนวน 40 คน แบ่งเป็นกลุ่มทดลอง และกลุ่มควบคุม กลุ่มละ 20 คน ด้วยวิธีการสุ่มอย่างง่าย กลุ่มทดลองได้รับการฝึกควบคุมกระบวนการอ่านโดยการแลกเปลี่ยนบทบาท ใช้เวลาในการฝึกแต่ละกลุ่ม 20 คาบ คาบละ 40 นาที กลุ่มควบคุมไม่ได้รับการฝึก ผู้วิจัยทดสอบความสามารถในการอ่านของนักเรียนก่อนและหลังการทดลอง และวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการทดสอบค่าที (t-test) ผลการวิจัยพบว่า หลังจากการทดลองกลุ่มที่ได้รับการฝึกควบคุมกระบวนการอ่านโดยการแลกเปลี่ยนบทบาทมีความสามารถในการอ่านสูงกว่ากลุ่มที่ได้รับการฝึกควบคุมกระบวนการอ่าน กลุ่มที่ได้รับการฝึกควบคุมกระบวนการอ่านโดยการแลกเปลี่ยนบทบาท มีคะแนนความสามารถในการอ่านจากการทดสอบก่อนการทดลองและหลังการทดลองไม่แตกต่างกัน

ชนิดดา แนบเกษร (2534:70 -72) วิจัยเรื่อง ผลของการฝึกอ่านด้วยวิธีเอสคิวทรีอาร์ ที่มีต่อความสามารถในการอ่านภาษาไทยของนักศึกษาพยาบาลชั้นปีที่ 1 การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาผลของการฝึกการอ่านด้วยวิธี เอสคิวทรีอาร์ ที่มีต่อความสามารถในการอ่านภาษาไทยของนักศึกษาพยาบาลชั้นปี 1 กลุ่มตัวอย่างเป็นนักศึกษาพยาบาลปีที่ 1 วิทยาลัยพยาบาลกองทัพบก ปีการศึกษา 2534 จำนวน 68 คน สุ่มตัวอย่างแบบง่าย แบ่งเป็นกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม กลุ่มละ 34 คน กลุ่มทดลองได้รับการฝึกอ่านเรื่องที่กำหนดให้ด้วยวิธีเอสคิวทรีอาร์ สำหรับกลุ่มควบคุมอ่านเรื่องที่กำหนดให้ด้วยตนเอง เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบทดสอบความสามารถในการอ่าน ก่อนและหลังฝึกอ่าน วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการทดสอบความแตกต่างของคะแนนความสามารถในการอ่านด้วยวิธีการทดสอบค่าที (t-test) ผลการวิจัยพบว่า นักศึกษาพยาบาลกลุ่มที่ได้รับการฝึกการอ่านด้วยวิธีเอสคิวทรีอาร์ ได้คะแนนความสามารถในการอ่านหลังทดลองสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และภายหลังการทดลอง กลุ่มที่ได้รับการฝึกด้วยวิธี เอสคิวทรีอาร์ ได้คะแนนความสามารถในการอ่านสูงกว่ากลุ่มที่อ่านเรื่องด้วยตนเองเพียงอย่างเดียว

กาญจนพรรณ ธรรมาธิวัฒน์ (2536: 65-70) วิจัยเรื่อง การศึกษาผลของวิธี การสอนตามแนวกระตุ้นให้เด็กเรียนตามความคาดหวังของตนเองที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการอ่าน ภาษาไทยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการ อ่านภาษาไทยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 กลุ่มตัวอย่างประชากรคือ นักเรียนโรงเรียน บ้านดงขุย (ดงขุยวิทยาคาร) อำเภอชานแดน จังหวัดเพชรบูรณ์ แบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่ม ทดลอง 30 คน ได้รับการสอนด้วยวิธีสอนตามแนวการกระตุ้นให้เด็กเรียนตามความคาดหวังของ ตนเอง ตามแนวทฤษฎีความคาดหวังและความพึงพอใจของพีเธอร์ และกลุ่มควบคุมจำนวน 30 คน ได้รับการสอนโดยวิธีสอนอ่านตามแผนการสอนปกติ วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่ามัชฌิมเลข คณิต ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบค่าที (t-test) ผลการวิจัยพบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการ อ่านภาษาไทยเพื่อความเข้าใจของกลุ่มทดลองที่เรียนโดยใช้แผนการสอนตามแนวกระตุ้นให้เด็ก เรียนตามความคาดหวังของตนเองสูงกว่ากลุ่มควบคุมที่เรียนโดยใช้แผนการสอนปกติ อย่างมีนัย สำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

กิงดาว กลิ่นจันทร์ (2536: 76 -81) วิจัยเรื่อง ผลการเรียนรู้แบบร่วมมือโดยใช้ เทคนิคการแข่งขันระหว่างกลุ่มด้วยเกมที่มีต่อความสามารถในการอ่านเข้าใจความภาษาไทยของ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาผลการเรียนรู้แบบร่วมมือโดยใช้ เทคนิคการแข่งขันระหว่างกลุ่มด้วยเกมที่มีต่อความสามารถในการอ่านเข้าใจความภาษาไทย ของ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 กลุ่มตัวอย่างคือนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนดอนเมือง ทหารอากาศบำรุง กรุงเทพมหานคร ปีการศึกษา 2536 จำนวน 90คน แบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม ด้วย วิธีการสุ่มอย่างง่าย ๆ กลุ่มละ 45 คน คือ กลุ่มทดลองได้รับการฝึกการอ่านด้วยวิธีการเรียนแบบ ร่วมมือโดยใช้เทคนิคการแข่งขันระหว่างกลุ่มด้วยเกม ส่วนกลุ่มควบคุมฝึกทักษะการอ่านด้วยวิธี การเรียนตาม คู่มือครู กลุ่มตัวอย่างทั้งสองกลุ่มสอนโดยครูคนเดียวกัน ใช้เวลาในการฝึก 4 สัปดาห์ เก็บข้อมูลโดยใช้การทดสอบความสามารถในการอ่านเข้าใจความภาษาไทยก่อนและหลัง การฝึกอ่าน วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการทดสอบความแตกต่างของคะแนนความสามารถในการอ่านเข้าใจ ความภาษาไทยด้วยวิธีทดสอบค่าที (t-test) ผลการวิจัยพบว่า ภายหลังจากทดลองนักเรียนใน กลุ่มที่เรียนแบบร่วมมือโดยใช้เทคนิคการแข่งขันระหว่างกลุ่มด้วยเกมจะมีความสามารถในการอ่าน เข้าใจความภาษาไทยสูงกว่านักเรียนที่เรียนตามคู่มือ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และ ภายหลังจากทดลองกลุ่มที่เรียนแบบร่วมมือโดยใช้เทคนิคการแข่งขันระหว่างกลุ่มด้วยเกมมีความ สามารถในการอ่านเข้าใจความภาษาไทยสูงกว่าก่อนเข้ารับการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ระดับ .05

อภิณัฐพร สุณัฐพงศ์ (2536: 76-83) วิจัยเรื่อง การศึกษากลวิธีการอ่านภาษาไทยตามการรับรู้ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ในโรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา กรุงเทพมหานคร ระหว่างกลุ่มที่ได้คะแนนความสามารถในการอ่านภาษาไทยสูงและต่ำ การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ ศึกษาพฤติกรรมการอ่านภาษาไทยตามการรับรู้ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 กรุงเทพมหานคร ตัวอย่างประชากรเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 จำนวน 493 คน ซึ่งกำลังเรียนอยู่ในภาคปลาย ปีการศึกษา 2535 ในโรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา กรุงเทพมหานคร เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยมี 2 ฉบับ คือ แบบวัดความสามารถทางการอ่านภาษาไทย 1 ฉบับ เพื่อแบ่งนักเรียนออกเป็นกลุ่มที่มีคะแนนสูงกับคะแนนต่ำ โดยแปลงคะแนนที่ได้เป็นคะแนน T และนำข้อมูลจากแบบสอบถามวิเคราะห์หาค่าร้อยละ ค่ามัชฌิมเลขคณิต ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และเปรียบเทียบพฤติกรรมการอ่านของนักเรียนทั้งสองกลุ่มด้วยการทดสอบค่าที (t-test) ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ใช้พฤติกรรมการใช้ระบบจำ กลวิธีการใช้ความรู้-ความคิด กลวิธีการใช้สิ่งทดแทน กลวิธีการสื่อสารในสังคม ในการอ่านภาษาไทยน้อยทุกกลวิธี และเมื่อเปรียบเทียบพฤติกรรมการอ่านของนักเรียนทั้ง 2 กลุ่มพบว่า ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05

ขวัญเรือน โพธิ์วิเชียร (2537: 101-104) วิจัยเรื่อง ผลการเรียนรู้แบบร่วมมือโดยการใช้โปรแกรมซีไออาร์ซี ที่มีต่อความสามารถในการอ่านเข้าใจความภาษาไทยของนักเรียนระดับประถมศึกษา การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาผลของการเรียนแบบร่วมมือ โดยการใช้โปรแกรมซีไออาร์ซี ที่มีต่อความสามารถในการอ่านเข้าใจความภาษาไทยของนักเรียนระดับประถมศึกษา กลุ่มตัวอย่างคือ นักเรียนชั้นประถมปีที่ 4 โรงเรียนปทุมวัน และโรงเรียนวัดปทุมวนาราม แบ่งออกเป็นกลุ่มทดลอง 2 กลุ่ม และกลุ่มควบคุม 1 กลุ่ม กลุ่มละ 10 คน กลุ่มทดลองที่ 1 ฝึกอ่านด้วยวิธีการเรียนแบบร่วมมือโดยใช้โปรแกรมซีไออาร์ซี กลุ่มทดลองที่ 2 ฝึกอ่านด้วยตนเองโดยใช้กิจกรรมการอ่านของ ซีไออาร์ซี และกลุ่มควบคุมเรียนการอ่านจากครูตามปกติ โดยใช้เวลาในการฝึกกลุ่มละ 16 ครั้ง หลังการทดลอง และวิเคราะห์ข้อมูลก่อนและหลังการทดลองด้วยการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มที่เรียนด้วยวิธีการเรียนแบบร่วมมือโดยใช้โปรแกรม ซีไออาร์ซี กับกลุ่มที่เรียนด้วยตนเองโดยใช้กิจกรรมการอ่านของ ซีไออาร์ซี และกลุ่มที่เรียนตามปกติ มีความสามารถในการอ่านเข้าใจความภาษาไทยไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 แต่กลุ่มที่เรียนโดยใช้การเรียนแบบร่วมมือโดยวิธีซีไออาร์ซี มีแนวโน้มจะมีความสามารถสูงกว่ากลุ่มอื่น ๆ

งานวิจัยต่างประเทศ

1. งานวิจัยที่เกี่ยวกับรูปแบบการสอนแบบสนทนา

คลอด โกลเดนเบิร์ก (Claude Goldenberg , 1992 5-12) ได้ทำวิจัยเรื่อง “ผลของการสอนแบบสนทนาที่มีต่อความเข้าใจในการอ่านบันทึกคดีของนักเรียน” ตัวอย่างประชากรเป็นนักเรียนเกรด 5 จำนวน 100 คน แบ่งออกเป็น 2 กลุ่มคือ กลุ่มทดลองที่ได้รับการสอนแบบสนทนา กับกลุ่มควบคุมที่ได้รับการสอนแบบปกติ ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มทดลองที่ได้รับการสอนแบบสนทนา มีความสามารถในการเข้าใจเรื่อง ดีกว่ากลุ่มควบคุม

ยานา เอชเชอวาเรีย (Jana Echevarria , 1995 :1) ได้ทำวิจัยเรื่อง “ผลของการสอนแบบสนทนาที่มีต่อความสามารถในการเรียนภาษาของเด็กเชื้อชาติสเปน” ตัวอย่างประชากรเป็นนักเรียนเกรด 8 จำนวน 80 คน ผลการวิจัยพบว่า เมื่อวัดผลจากการสอนในระยะสั้น ความสามารถในการเรียนภาษาของนักเรียน หลังการสอนสูงกว่าก่อนการสอนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2. งานวิจัยที่เกี่ยวกับรูปแบบการสอนอ่าน

อาร์ อี เมเยอร์ (R.E. Mayer, 1980 : 770-783) วิจัยเรื่อง การใช้กลวิธีขยายความเพื่อเพิ่มความเข้าใจในการอ่าน กลุ่มตัวอย่างเป็นนักศึกษามหาวิทยาลัยแคลิฟอร์เนีย แคนตาบาร์บารา แบ่งเป็นกลุ่มทดลอง 2 กลุ่ม กลุ่มควบคุม 1 กลุ่ม กลุ่มละ 40 คน โดยให้อ่านบทอ่านเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ซึ่งนักศึกษาไม่เคยอ่านมาก่อน กลุ่มทดลองที่ 1 ให้อ่านโดยใช้กลวิธีขยายความเปรียบเทียบ กลุ่มทดลองที่ 2 ให้อ่านโดยใช้กลวิธีขยายความแบบบูรณาการ และกลุ่มควบคุมให้อ่านบทอ่านโดยไม่ใช้กลวิธีใดเลย ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มทดลองทั้ง 2 กลุ่มมีความสามารถในการอ่านเพื่อความเข้าใจสูงกว่ากลุ่มควบคุม ผู้วิจัยอธิบายว่าเป็นเพราะในขณะที่อ่าน ผู้อ่านใช้การเชื่อมโยงความสัมพันธ์ของใจความ และเชื่อมโยงความรู้เดิมที่มีอยู่ จึงเข้าใจเนื้อเรื่องได้ดีขึ้น

เดวิด อาร์ ครอส และสกอตต์ จี แพร์ริส (David R. Cross and Scott G. Paris, 1988 : 131-141) ได้ศึกษาเปรียบเทียบความเข้าใจในการอ่าน โดยการสอนแบบบอกกลวิธีในการอ่านแก่นักเรียน กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนเกรด 3 และเกรด 5 จำนวน 40 คน โดยนักเรียนได้รับการสอนให้รู้จักกลวิธีในการอ่านแบบต่าง ๆ ตลอดจนวิธีใช้และเหตุผลในการใช้กลวิธีต่าง ๆ โดยครูจะสาธิตและอธิบายให้นักเรียนเข้าใจ จากนั้นจึงให้นักเรียนฝึกและเลือกใช้กลวิธีในการอ่านแบบต่าง ๆ อย่างเสรี ผลการศึกษาพบว่า การสอนโดยการบอกกลวิธีในการอ่านทำให้นักเรียนมีความเข้าใจในการอ่านดีขึ้น และตระหนักถึงกลวิธีในการอ่านดีขึ้นด้วย

มาร์วา เอ บาร์เนท (Marva A. Barnett, 1988 : 150-162) วิจัยเรื่องผลของการสอนด้วยกลวิธีการอ่านที่มีต่อความเข้าใจในการอ่านของนักศึกษาชั้นปีที่ 2 กลุ่มตัวอย่าง เป็น นักศึกษาชั้นปีที่ 2 จำนวน 264 คน ในมหาวิทยาลัยเวอร์จิเนีย ที่ลงทะเบียนเรียนวิชา ภาษา ฝรั่งเศส โดยแบ่งเป็นกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม การทดลองใช้ระยะเวลา 1 ภาคการศึกษา กลุ่มทดลองได้รับการสอนให้ใช้กลวิธีต่าง ๆ ในการอ่าน กลุ่มควบคุมได้รับการสอนแบบปกติ ผลการทดลองพบว่า กลุ่มทดลองมีคะแนนความเข้าใจในการอ่านสูงกว่ากลุ่มควบคุม รวมทั้งมีกำลังใจและความมั่นใจในการใช้กลวิธีเหล่านั้น

ริเชอर्ट จี เคอร์น (Richard G. Kern, 1989 : 135-145) วิจัยเรื่องผลการสอน กลวิธีในการอ่านที่มีต่อความสามารถในการอ่านของนักศึกษาที่ลงทะเบียนเรียนวิชาภาษาฝรั่งเศส ซึ่งเรียนในภาคเรียนที่ 2 ณ มหาวิทยาลัยแคลิฟอร์เนีย ผู้วิจัยได้ทำการทดลองโดยใช้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 53 คน แบ่งเป็นกลุ่มทดลอง 27 คน กลุ่มควบคุม 26 คน กลุ่มทดลองได้รับการสอนให้รู้จักและใช้กลวิธีเพื่อเดาความหมายของศัพท์ และวิเคราะห์ความหมายของบทอ่าน หลังจากนั้นผู้วิจัยได้สัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างทั้งสองกลุ่มเกี่ยวกับกระบวนการอ่าน และการเดาความหมายของศัพท์ แล้วจึงทดสอบความสามารถในการอ่าน ผลการวิจัยพบว่า คะแนนที่ได้หลังจากการทดลอง และความสามารถในการเดาความหมายของกลุ่มทดลองสูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างชัดเจน และนักศึกษาที่มีความสามารถในการอ่านต่ำมีการพัฒนาทักษะการอ่านมากกว่านักศึกษาที่มีความสามารถในการอ่านสูงและปานกลาง นอกจากนี้ยังพบว่า ความถี่ในการใช้กลวิธีในการอ่านไม่มีผลต่อความเข้าใจในการอ่าน แต่การใช้กลวิธีหลาย ๆ อย่างร่วมกัน มีผลดีกว่าการเลือกใช้กลวิธีใดวิธีหนึ่งเพียงวิธีเดียว ผู้วิจัยสรุปว่า การสอนกลวิธีในการอ่านมีผลดีต่อความเข้าใจการอ่าน และความสามารถในการสรุปอ้างอิงความของนักศึกษาอย่างมาก

เออร์มา ดาร์โรว์ โดที (Irma Darrow Doughty, 1990 อ้างถึงใน มณีรัตน์ สุริยมณี, 2536 : 43) แห่งมหาวิทยาลัยโนวา วิจัยเรื่อง โครงการพัฒนาทักษะการอ่านของนักศึกษาที่มีความสามารถในการอ่านต่ำ การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาความเข้าใจในการอ่าน สร้างทัศนคติที่ดีต่อการอ่าน สร้างนิสัยรักการอ่าน และเพิ่มผลสัมฤทธิ์ในการอ่าน โดยฝึกให้นักศึกษาใช้กลวิธีต่าง ๆ 5 ประเภท คือ ความตระหนักรู้ในเมตาคอกนิทีฟ การอภิปราย การตรวจสอบความเข้าใจ การใช้รูปภาพประกอบในการอ่าน และการใช้ความจำ ผลการวิจัยพบว่า นักศึกษากลุ่มนี้สามารถพัฒนาความสามารถในการอ่านเพื่อความเข้าใจ และมีทัศนคติที่ดีต่อการอ่าน และมีผลสัมฤทธิ์ทางการอ่านสูงขึ้น

จูดิธ จี กัมพ์ (Judith G. Gump, 1990 : 65) แห่งมหาวิทยาลัยโนวาได้ทำวิจัยเรื่อง กลวิธีในการหาใจความสำคัญ กลุ่มตัวอย่างคือ นักเรียนระดับเกรด 5 จำนวน 5 คน โดยผู้วิจัยทำการสอนให้นักเรียนได้รู้จักกลวิธีต่าง ๆ ในการหาใจความสำคัญของเรื่องที่อ่าน ทำการสอนวันละ 3 ชั่วโมง เป็นเวลา 8 สัปดาห์ ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนทุกคนมีผลสัมฤทธิ์ทางการอ่านสูงขึ้น

มินเนท ไบ บราวน์ (Minnette I. Brown, 1990 : 80) วิจัยเรื่อง การพัฒนาความเข้าใจในการอ่านโดยการเขียนผังสรุปโยงเรื่องที่อ่าน กลุ่มตัวอย่างคือ นักเรียนเกรด 2 จำนวน 20 คน ที่มีความสามารถในการอ่านค่อนข้างต่ำ ได้รับการฝึกให้รู้จักใช้กิจกรรมที่ใช้ผังสรุปโยงเรื่องที่อ่านเป็นเวลา 10 สัปดาห์ ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนสามารถบอกความสัมพันธ์ของข้อความในบทอ่านได้ดีขึ้น ทั้งก่อนการอ่าน ระหว่างการอ่าน และหลังการอ่าน ผลสัมฤทธิ์ในการอ่านของนักเรียนสูงขึ้นทั้งระดับความเข้าใจตามตัวอักษรและขั้นสรุปอ้างอิง และนักเรียนมีทัศนคติในการอ่านดีขึ้น

มิเรียม แอนเนท สไวสกู๊ด (Miriam Annette Swicegood, 1990 : 449) แห่งมหาวิทยาลัยเท็กซัส เอ แอนด์ เอ็ม ได้ทำวิจัยเชิงทดลองเรื่อง ผลของการฝึกกลวิธีในการอ่านของนักเรียนเกรด 3 ชาวสเปน การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาผลของการฝึกกลวิธีในการอ่านให้แก่ นักเรียนที่สามารถใช้ 2 ภาษา กลุ่มตัวอย่างคือ นักเรียนชาวสเปน หลังจากที่ถูกฝึกแล้วจึงทำการทดสอบและสัมภาษณ์ พบว่า นักเรียนทุกคนมีความสามารถในการอ่านทั้งภาษาสเปน และภาษาอังกฤษสูงขึ้น ผลการวิจัยชี้ให้เห็นว่า การฝึกให้นักเรียนรู้จักและใช้กลวิธีการตั้งคำถามไว้ในใจขณะอ่าน จะช่วยให้นักเรียนมีความเข้าใจในการอ่านดีขึ้น และนักเรียนใช้กลวิธีในการอ่านมากขึ้น

เดลมา ซานติอาโก (Delma Santiago, 1991 : 865) ได้ทำวิจัยเพื่อศึกษาผลของกลวิธีเมตาคอกนิทีฟ 2 ประเภท ที่มีต่อความเข้าใจในการอ่าน คือ กลวิธีตั้งคำถามเพื่อทดสอบความเข้าใจของตนเอง และกลวิธีสรุปย่อใจความสำคัญ โดยมีจุดประสงค์เพื่อเปรียบเทียบผลของการฝึกกลวิธีเมตาคอกนิทีฟดังกล่าวที่มีต่อความสามารถในการอ่านภาษาสเปนของนักเรียนเกรด 9 ซึ่งเป็นนักเรียนที่มีความสามารถในการอ่านต่ำ กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียน จำนวน 33 คน ซึ่งได้มาโดยวิธีสุ่มอย่างง่ายจากนักเรียน จำนวน 75 คนที่ลงทะเบียนเรียนวิชาการอ่านภาษาสเปนพิเศษ กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนหญิงจำนวน 12 คน นักเรียนชาย 21 คน มีอายุ

ระหว่าง 13-16 ปี ผู้วิจัยสอนกลวิธีทั้ง 2 ประเภท โดยผู้วิจัยเป็นผู้สาธิตให้นักเรียนเห็นถึงขั้นตอนต่าง ๆ เหล่านี้ โดยฝึกเป็นคู่หรือเป็นกลุ่มย่อย ๆ เมื่อนักเรียนเข้าใจกระบวนการแล้ว ให้นักเรียนได้อ่านบทอ่านเชิงบรรยาย 9 บท และเชิงสาธกโวหาร 2 บท นักเรียนกลุ่มที่ใช้กลวิธีในการตั้งคำถามได้รับการฝึกหัดตั้งคำถามที่สอดคล้องกับเนื้อเรื่องโดยอาศัยโครงสร้างประสบการณ์เดิม สำหรับนักเรียนอีกกลุ่มหนึ่งได้รับการฝึกด้วยวิธีการสรุปย่ออย่างมีกฎเกณฑ์ ใช้เวลาในการฝึกทั้งสิ้น จำนวน 35 คาบ ผลการวิจัยปรากฏว่า ระดับความสามารถในการอ่านของทั้ง 2 กลุ่มไม่แตกต่างกัน

แนนซี สโตน และ คาร์เรน มิลเลอร์ (Nancy Stone and Karen Miller, 1991 อ้างถึงในมณีรัตน์ สุริยมณี, 2536 : 45) วิจัยเรื่อง การพัฒนาความสามารถในการอ่านของนักศึกษาระดับมหาวิทยาลัย โดยผู้วิจัยอิงแนวคิดจากงานวิจัยที่ว่า การอ่านจะประสบความสำเร็จได้ ถ้านักศึกษาอ่านด้วยกลวิธี 3 ขั้นตอน คือ การคาดคะเนเหตุการณ์ไว้ล่วงหน้าก่อนการอ่านโดยการอ่านอย่างคร่าว ๆ , การสร้างความมั่นใจในขณะที่อ่านโดยการขีดเส้นใต้ข้อความสำคัญ และการบูรณาการโดยการถอดความและการย่อความ ผู้วิจัยทำการสอนตามขั้นตอนดังกล่าว โดยการสาธิตการใช้กลวิธีต่าง ๆ แล้วให้นักเรียนฝึกใช้กลวิธีเป็นกลุ่มและฝึกใช้กลวิธีตามลำพัง ตามลำดับกลุ่มตัวอย่างคือ นักศึกษาที่ลงทะเบียนเรียนวิชา การพัฒนาทักษะการอ่านใน ปี 1987 จำนวน 154 คน และในปี 1988 จำนวน 115 คน ผลการวิจัยพบว่า คะแนนความเข้าใจในการอ่านก่อนและหลังการทดลองของนักศึกษาทั้ง 2 กลุ่ม มีการพัฒนาขึ้นอย่างมีนัยสำคัญ มีอัตราความคงทนในการจำสูงถึงร้อยละ 83 และจากการสัมภาษณ์พบว่า นักศึกษามีความมั่นใจในการใช้กลวิธีของตนเองสูงขึ้น

ชาร์อน เค กริชแฮม (Sharon K. Grisham, 1991 : 65) แห่งมหาวิทยาลัยโนวา วิจัยเรื่อง ความสามารถในการอ่านจับใจความและประเด็นสำคัญ กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนเกรด 1 ที่มีความสามารถในการอ่านค่อนข้างต่ำ จำนวน 51 คน ผู้วิจัยทำการสอนโดยใช้กลวิธีในการอ่าน ซึ่งเรียกว่ากลวิธี RPA ซึ่งหมายถึง การอ่านบทอ่าน ตั้งคำถามกับตนเองว่าอะไรคือใจความสำคัญ และเรียบเรียงใจความสำคัญด้วยคำพูดของตนเอง ผลการวิจัยพบว่า ความสามารถในการอ่านจับใจความของกลุ่มตัวอย่างสูงขึ้นมาก

ชาร์ลอน เบนจ์ เคลทไซน์ (Sharon Benge Kletzein, 1991 : 67-85) วิจัยเรื่อง กลวิธีของนักเรียนที่มีความสามารถในการอ่านสูงและต่ำที่ใช้ในการอ่านที่มีระดับความยากง่ายต่างกัน การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาว่า ความสามารถในการอ่าน ความยากง่ายของบทอ่าน และความรู้ในเรื่องกลวิธีการอ่าน จะมีผลต่อการใช้กลวิธีในการอ่านของนักเรียนแต่ละกลุ่มอย่างไร กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนเกรด 10 และ 11 จำนวน 48 คน แบ่งกลุ่มตัวอย่างเป็น 2 กลุ่ม ตามระดับความสามารถในการอ่าน ได้กลุ่มเก่ง 24 คน เป็นชาย 14 คน และหญิง 10 คน กลุ่มอ่อน 24 คน เป็นชาย 10 คน และหญิง 14 คน เลือกจากผู้ที่มีคะแนนต่ำกว่าเปอร์เซ็นต์ไทล์ที่ 50 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือ บทอ่านจำนวน 3 ชุด ซึ่งมีความยากง่ายตามลำดับ หลังจากใช้แบบทดสอบและให้นักเรียนอธิบายถึงกลวิธีที่ใช้ รวมทั้งมีการสัมภาษณ์รายบุคคลหลังการทดสอบ สามารถจัดกลุ่มกลวิธีในการอ่านที่นักเรียนใช้ได้ 7 ประเภท และผลการศึกษาพบว่า 1. ในการอ่านบทอ่านอย่างง่าย ๆ นักเรียนทั้ง 2 กลุ่ม ใช้กลวิธีในการอ่านไม่แตกต่างกัน 2. ในการอ่านบทอ่านในระดับที่ยากขึ้น กลุ่มเก่งจะใช้กลวิธีที่หลากหลายกว่า และพยายามเปลี่ยนกลวิธี เมื่อกลวิธีที่ใช้อยู่ไม่ได้ผล 3. ในการอ่านบทอ่านระดับยากมาก จะมีความแตกต่างชัดเจนคือ กลุ่มเก่งจะพยายามใช้กลวิธีมากขึ้น ขณะที่กลุ่มอ่อนใช้น้อยลงทั้งกลวิธีที่ใช้และความถี่ในการใช้

3. งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความสามารถในการอ่าน

โจแอน เอเบอร์โซลด์ (JoAnn Aebersold, 1985 : 693) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความสามารถในการอ่านภาษาที่ 2 ประสิทธิภาพในภาษาที่ 2 กับความสามารถในการอ่านภาษาที่ 1 กลุ่มตัวอย่างประชากรเป็นนักศึกษาชาวสเปน ซึ่งมีประสิทธิภาพในการใช้ภาษาอังกฤษอยู่ในระดับปานกลาง และระดับสูง ผู้วิจัยให้นักศึกษาอ่านบทความจำนวน 2 บทความหนึ่งเป็นภาษาสเปน อีกบทหนึ่งเป็นภาษาอังกฤษ เมื่ออ่านจบนักศึกษาทำแบบสอบถามวัดความเข้าใจในการอ่านบทอ่านละ 26 ข้อ ผลการวิจัยพบว่า นักศึกษามีความเข้าใจในการอ่านทั้งสองภาษาอยู่ในระดับต่ำ และระดับความเข้าใจในการอ่านภาษาที่ 1 สูงกว่าระดับความเข้าใจในการอ่านภาษาที่ 2 นักศึกษากลุ่มที่ 2 นักศึกษากลุ่มที่มีประสิทธิภาพในการใช้ภาษาอังกฤษอยู่ในระดับสูงมีความสามารถในการอ่านสูงกว่านักศึกษาที่มีประสิทธิภาพในการใช้ภาษาอังกฤษอยู่ในระดับสูง มีความสามารถในการอ่านสูงกว่านักศึกษาที่มีประสิทธิภาพในการใช้ภาษาอังกฤษอยู่ในระดับปานกลาง นอกจากนี้ยังสรุปได้ว่า ความสามารถในการอ่านภาษาที่ 2 เป็นตัวทำนายความสามารถในการอ่านภาษาที่ 1 โดยผู้ที่ได้คะแนนความเข้าใจในการอ่านภาษาที่ 2 สูงจะได้คะแนนความเข้าใจในการอ่านภาษาที่ 1 สูงด้วย

ซาเฟียห์ ออสแมน (Safiah Osman, 1986 : 3667) ได้ศึกษาความสามารถในการอ่านความเรียงของผู้อ่านที่เรียนภาษาอังกฤษเป็นภาษาที่สอง วัตถุประสงค์เพื่อศึกษาองค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อความเข้าใจในการอ่านของผู้อ่านที่เรียนภาษาอังกฤษเป็นภาษาที่สอง ได้แก่ โครงสร้างความรู้เดิมทางวัฒนธรรม และความสามารถในการอ่านภาษาที่สอง โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกลุ่มตัวอย่างประชากรที่มีวัฒนธรรมแตกต่างกัน คือกลุ่มตัวอย่างที่เป็นชาวมาเลเซียและชาวจีนและศึกษาบทบาทของโครงสร้างความรู้เดิมทางวัฒนธรรมที่มีต่อการตอบคำถามที่ปรากฏในเนื้อเรื่องและที่ไม่ปรากฏในเนื้อเรื่อง กลุ่มตัวอย่างประชากรเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ในมาเลเซีย โดยให้กลุ่มตัวอย่างอ่านข้อความ 2 ข้อความ ข้อความหนึ่งมีเนื้อหาเกี่ยวกับวัฒนธรรมมาเลเซียและอีกข้อความหนึ่งมีเนื้อหาเกี่ยวกับวัฒนธรรมจีน ผลการวิจัยพบว่า โครงสร้างความรู้เดิมมีอิทธิพลต่อกระบวนการอ่านเข้าใจความ โดยผู้อ่านที่มีภูมิหลังวัฒนธรรมที่ต่างกัน จะตีความหมายของข้อความโดยอาศัยโครงสร้างความรู้เดิมของตนเข้าช่วย นอกจากนี้ ผู้อ่านที่เรียนภาษาอังกฤษเป็นภาษาที่สองจะใช้วิธีการอ่านแบบที่ใช้อ่านภาษาแม่ โดยใช้ความรู้เดิมประกอบกับความรู้ใหม่ที่ได้จากข้อความที่อ่านมาทำความเข้าใจสิ่งที่อ่าน

ไมเคิล จาโนปูลอส (Michael Janopoulos, 1986 : 764-768) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการอ่านเพื่อความเพลิดเพลินและความสามารถในการเขียนภาษาที่สอง ตัวอย่างประชากรเป็นชาวต่างประเทศที่เรียนระดับปริญญาตรีในมหาวิทยาลัยแห่งรัฐโอไฮโอ (Ohio State University) จำนวน 79 คน ผลการวิจัยพบว่า ผู้ที่อ่านหนังสือต่าง ๆ เพื่อความเพลิดเพลินในภาษาที่ 2 มากจะมีความสามารถในการเขียนภาษาที่ 2 มากด้วย สรุปได้ว่าการอ่านเพื่อความเพลิดเพลินช่วยพัฒนาความสามารถในการเขียนได้

ซูซาน ฟรานเซส พีร์กอย (Susan Frances Peregoy, 1987 : 1138) ได้ทำวิจัยโดยมีจุดประสงค์เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างประสิทธิภาพในการพูดภาษาที่ 2 กับความเข้าใจในการอ่านและความสามารถในการอ่านภาษาที่ 1 และภาษาที่ 2 ของนักเรียนชาวสเปน แบ่งเป็นกลุ่มที่มีความสามารถในการอ่านสูง กลาง และต่ำ โดยใช้แบบทดสอบวัดการฟังคำศัพท์และการอ่านคำ ผู้วิจัยให้นักศึกษาอ่านบทอ่านในภาษาที่ 1 และภาษาที่ 2 จำนวน 4 บท เพื่อวัดความเข้าใจในการอ่านและประเมินประสิทธิภาพในการพูด โดยใช้สถานการณ์จำลอง จากนั้นจึงนำข้อมูลทั้งหมดมาวิเคราะห์ ผลการวิจัยพบว่าความเข้าใจในการอ่าน กับประสิทธิภาพ ในการพูดภาษาที่ 2 มีความสัมพันธ์ โดยพบว่านักเรียนที่มีความสามารถในการอ่านต่ำมีประสิทธิภาพในการพูดต่ำกว่านักเรียนที่มีความสามารถในการอ่านสูง

ประทีน พิมสาร (Pratin Pimsarn, 1987 : 2974) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความสามารถในการอ่านและการเขียนของนักศึกษาในระดับมหาวิทยาลัย ซึ่งเรียนภาษาอังกฤษเป็นภาษาที่ 2 กลุ่มตัวอย่างประชากรที่ใช้ในการศึกษา คือ นักศึกษานานาชาติชั้นปีที่ 1 ที่เข้าศึกษาในหลักสูตรวิชาภาษาอังกฤษ ในมหาวิทยาลัยของรัฐเขตตะวันตกเฉียงใต้ ประเทศสหรัฐอเมริกา ผลการวิจัยพบว่า ระดับความสามารถด้านการอ่านและการเขียนของนักศึกษามีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 นอกจากนี้ยังพบว่าผลสัมฤทธิ์ทางการอ่านซึ่งประเมินโดยแบบทดสอบการอ่านเนลสัน – เดนนี่ ชุด A (The Nelson-Denny Reading Test Form A) และระดับความสามารถในการเขียนซึ่งประเมินโดยการตรวจด้วยวิธีใช้ความรู้สึกดัดสินทั้งเรื่อง (Holistic Scoring) นั้นมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

เอส แอล ไนท์ วาย เอ็น แพดรอน และเฮช ซี แวกซ์แมน (S.L Knight, Y.N. Padron and H.C Waxman, 1988 : 146-150) ได้ศึกษาเพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างการตระหนักรู้ในการใช้กลวิธีในการอ่านกับความสามารถในการอ่านเพื่อความเข้าใจของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษา จำนวน 82 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบวัดความสามารถในการอ่าน และแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประเมินค่า ซึ่งประกอบด้วยกลวิธีในการอ่านที่มีประสิทธิภาพ 7 วิธี และไม่มีประสิทธิภาพ 7 วิธี ให้นักเรียนประเมินการใช้วิธีของตนเป็น 3 ระดับ คือ ใช้มาก ใช้บางครั้ง และไม่ใช้เลย ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนที่รายงานว่า ใช้กลวิธีที่ผู้วิจัยตั้งเกณฑ์ว่าเป็นกลวิธีที่ไม่มีประสิทธิภาพ ได้คะแนนผลสัมฤทธิ์ในการอ่านต่ำ ผู้วิจัยจึงสรุปว่า ความตระหนักรู้ในการใช้กลวิธีของนักเรียนมีความตรงเชิงทำนายถึงระดับความเข้าใจในการอ่าน นั่นคือ การเลือกใช้วิธีที่ไม่เหมาะสมจะเป็นผลทำให้ความเข้าใจในการอ่านต่ำลงด้วย

แนนซี สโตน และคาร์เรน มิลเลอร์ (Nancy Stone and Karen Miller, 1991 : 37) ได้ทำการศึกษาการพัฒนาความสามารถในการอ่านของนักศึกษาระดับวิทยาลัย โดยผู้วิจัยอิงแนวความคิดจากงานวิจัยที่ผ่านมาว่า การอ่านจะประสบความสำเร็จได้ถ้านักศึกษารับรู้กลวิธี 3 ขั้นตอน คือ การคาดคะเนเหตุการณ์ไว้ล่วงหน้าก่อนอ่านโดยการอ่านอย่างคร่าว ๆ การสร้างความมั่นใจในขณะที่อ่านโดยขีดเส้นใต้ข้อความสำคัญ และการคิดอย่างมีเหตุผลและการบูรณาการโดยการถอดความและการย่อความ ผู้วิจัยทำการสอนอ่านตามขั้นตอนดังกล่าว โดยการสาธิตการใช้กลวิธีต่าง ๆ แล้วให้นักศึกษาฝึกใช้กลวิธีเป็นกลุ่มและฝึกใช้กลวิธีตามลำพัง ตามลำดับ กลุ่มตัวอย่าง คือ นักศึกษาที่ลงทะเบียนเรียนวิชาการพัฒนาทักษะการอ่านในปี 1987 และปี 1988 ผลการวิจัยพบว่า คะแนนความเข้าใจในการอ่านก่อนและหลังการทดลองของนักศึกษาทั้ง 2 กลุ่มมีการพัฒนาขึ้นอย่างมีนัยสำคัญ อัตราความคงทนในการจำสูงถึง 83% และการสัมภาษณ์พบว่า นักศึกษามีความมั่นใจในการใช้กลวิธีของตนเองสูงขึ้น